

FAKULTETA ZA VARSTVO OKOLJA

DIPLOMSKO DELO

**PREBIVALSTVENE IN POSELITVENE ZNAČILNOSTI
OBČINE VODICE**

ŠPELA ZMRZLIKAR

VELENJE, 2023

FAKULTETA ZA VARSTVO OKOLJA

DIPLOMSKO DELO

**PREBIVALSTVENE IN POSELITVENE ZNAČILNOSTI
OBČINE VODICE**

ŠPELA ZMRZLIKAR

Varstvo okolja in ekotehnologije

Mentor: viš. pred. Klemen Kotnik

VELENJE, 2023



Številka: 726-9/2023-2
Datum: 19. 4. 2023

Na podlagi Diplomskega reda izdajam naslednji

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU

Študentka Fakultete za varstvo okolja **Špela Zmrzlikar** lahko izdela diplomsko delo z naslovom v slovenskem jeziku:

Prebivalstvene in poselitvene značilnosti občine Vodice

Naslov diplomskega dela v angleškem jeziku:

Population and settlement characteristic of the municipality of Vodice

Mentor: **viš. pred. Klemen Kotnik**

Diplomsko delo mora biti izdelano v skladu z Diplomskim redom FVO.

Pouk o pravnem sredstvu: zoper ta sklep je dovoljena pritožba na Senat FVO v roku 8 delovnih dni od prejema sklepa.



Prof. dr. Boštjan Pokorny
dekan

Fakulteta za varstvo okolja
Trg mladosti 7 | 3320 Velenje
t: 03 898 64 10 | e: info@fvo.si
www.fvo.si



MENTORSTVO IN IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Špela Zmrzlikar, vpisna številka 34200020, študentka dodiplomskega študijskega programa Varstvo okolja in ekotehnologije, sem avtorica diplomskega dela z naslovom:

Prebivalstvene in poselitvene značilnosti občine Vodice

ki sem ga izdelala pod mentorstvom viš. pred. Klemna Kotnika.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo moje avtorsko delo, torej rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- oddano delo ni bilo predloženo za pridobitev drugih strokovnih nazivov v Sloveniji ali tujini;
- so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu z navodili FVO;
- so vsa dela drugih avtorjev, navedena seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu z navodili FVO;
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo dejanje;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in moj status na FVO;
- je diplomsko delo jezikovno lektorirano in da je delo delno lektorirala Maja Gspan Vavpetič;
- dovoljujem objavo diplomskega dela v elektronski obliki na spletni strani FVO;
- sta tiskana in elektronska verzija oddanega dela identični.

V Velenju, dne _____

Podpis avtorice _____

ZAHVALA

Za mentorstvo, strokovno pomoč in usmerjanje pri diplomskem delu se iskreno zahvaljujem viš. pred. Klemnu Kotniku. Za vso potrpežljivost, prilagajanje in novo znanje, ki sem ga osvojila skozi pisanje in raziskovanje dela.

Zahvalila bi se tudi družini in partnerju za vso spodbudo in zaupanje, prijateljicam za vso podporo ter vso pomoč, ki sem jo potrebovala, ter vsem, ki so me spremljali pri študiju in pisanju diplomskega dela in mi na katerikoli način pomagali in stali ob strani.

Zahvaljujem se tudi vsem anketirancem, ki so bili pripravljeni sodelovati v anketi in deliti zgodbe.

Špela Zmrzlikar

IZVLEČEK

V diplomskem delu smo s pomočjo uradnih statističnih podatkov in usmerjenih intervjujev proučevali prebivalstvene in poselitvene značilnosti občine Vodice. Slednje so nas še posebej zanimale v kontekstu suburbanizacije, ki je bila, z začetkom v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, v slovenskem prostoru najbolj intenzivna in opazna prav na širšem območju Ljubljane.

S površino 31,4 km² in nekaj manj kot 5.000 prebivalci, spadajo Vodice med srednje velike slovenske občine in so del osrednjeslovenske statistične oziroma t.i. ljubljanske urbane regije. V obdobju 1991 do danes se je število prebivalcev povečalo za več kot 40 %. Z izjemo kraja Povodje rast izkazujejo vsa naselja v občini. Kljub pozitivnemu in nadpovprečnemu naravnemu prirastu so bile priselitve tiste (selitveni prirast), ki so vzdrževale trend rasti števila prebivalcev. Skupni imenovalec priseljevanja na obravnavano območje predstavljajo boljši pogoji bivanja na eni ter bližina in dobra prometna povezanost z Ljubljano kot zaposlitvenim centrom, na drugi strani. Kljub dejstvu, da se je demografska podoba, ki jo neposredno in posredno ponazarjajo demografski kazalniki (rodnost, starostna sestava, selitve ...), v zadnjem desetletju pričela slabšati, je v primerjavi s številnimi drugimi območji in slovenskim povprečjem še vedno relativno ugodna.

Kljub različnim vzrokom lahko velik del značilnosti in sprememb, ki jih je občina Vodice v zadnjih treh desetletjih doživela iz prebivalstvenega in poselitvenega gledišča, uvrstimo v kontekst suburbanizacije Ljubljane.

Ključne besede: občina Vodice, demografija, migracije, poselitev, suburbanizacija

ABSTRACT

With the help of official statistics and targeted interviews, the thesis was used to study the population and settlement characteristics of the Municipality of Vodice. The later were particularly interested in us in the context of suburbanisation, which, beginning in the nineties, was the most intense and noticeable in Slovenia precisely in the wider area of Ljubljana.

With an area of 31.4 km² and just under 5,000 inhabitants, Vodice is one of the medium-sized Slovenian municipalities and is part of the Osrednjeslovenska statistical or so-called Ljubljana urban region. Between 1991 and today, the population has increased by more than 40%. With the exception of the settlement Povodje growth is shown by all settlements in the municipality. Despite the positive and above-average natural change, it was immigration (net migration) that maintained the trend of population growth. The common denominator of immigration into the area in question is better living conditions on the one hand and proximity and good transport connection with Ljubljana as an employment centre, on the other. Despite the fact that the demographic picture, directly and indirectly illustrated by demographic indicators (fertility, age structure, migrations, etc.), has started to deteriorate in the last decade, it is still relatively favourable compared to many other areas and the Slovenian average.

Despite various reasons, a large part of the characteristics and changes that the Municipality of Vodice has experienced in the last three decades from a population and settlement perspective can be classified in the context of suburbanization of Ljubljana.

Keywords: Municipality of Vodice, demography, migration, settlement, suburbanization

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD	1
1.1.	Namen in cilji	1
1.2.	Delovne hipoteze	1
1.3.	Metode dela	2
2.	TEORETIČNA IZHODIŠČA	3
2.1.	Demografija	3
2.2.	Poselitev in prostorski razvoj	4
3.	PREDSTAVITEV OBRAVNAVANEGA OBMOČJA	9
3.1.	Predstavitvev naselij (vir: Krajevni leksikon Slovenije, 1995)	11
4.	DEMOGRAFSKI RAZVOJ	16
4.1.	Število prebivalcev	16
4.2.	Naravno gibanje prebivalstva	20
4.3.	Starostna sestava	24
4.4.	Selitvene značilnosti	27
4.5.	Dnevna migracija	30
5.	POSELITEV	32
5.1	Razvoj poselitve v občini Vodice od 1991 do danes	32
6.	INTERVJUJI	45
7.	SKLEP	46
8.	POVZETEK	47
9.	SUMMARY	49
10.	VIRI IN LITERATURA	51

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Gostota poselitve v Sloveniji v letu 2022 (vir podatkov: SURS)</i>	5
<i>Slika 2: Osrednjeslovenska - statistična regija z označeno občino Vodice</i>	9
Slika 3: Naselja v občini Vodice.....	10
Slika 4: Del naselja Koseze, (Medmrežje 3)	11
Slika 5: Naselje Šinkov Turen, (Medmrežje 3).....	11
Slika 6: Naselje Utik, (Medmrežje 3)	11
Slika 7: Naselje Bukovica pri Vodicah, (Medmrežje 3)	12
Slika 8: Naselje Repnje, (Medmrežje 3).....	12
Slika 9: Naselje Dobruša, (Medmrežje 3)	12
Slika 10: Naselje Vodice (vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Vodice).....	13
Slika 11: Naselje Selo pri Vodicah, (Medmrežje 3)	13
Slika 12: Naselje Skaručna, (Medmrežje 3)	13
Slika 13: Naselje Vesca, (Medmrežje 3)	14
Slika 14: Naselje Vojsko (vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Vojsko,_Vodice).....	14
Slika 15: Naselje Povodje, (Medmrežje 3).....	14
Slika 16: Naselje Polje pri Vodicah, (Medmrežje 3)	15
Slika 17: Naselje Dornice, (Medmrežje 3)	15
Slika 18: Naselje Zapoge, (Medmrežje 3)	15
Slika 19: Naselje Torovo, (Medmrežje 3)	15
Slika 20: Razvoj prebivalstva v Ljubljanski urbani regiji med letoma 1991 in 2002 (vir: Rebernik 2004)	17
Slika 21: Naselja v občini Vodice po številu prebivalcev – 2022 (Vir podatkov: SURS).....	18
Slika 22: Spreminjanje števila prebivalcev v občini Vodice (po naseljih) v obdobju 1948 – 1991 in 1991 – 2022 (Vir podatkov: SURS)	19
Slika 23: Spreminjanje števila prebivalcev v občini Vodice (po naseljih) v obdobju 2012–2022 (vir podatkov: SURS)	20
Slika 24: Povprečna stopnja rodnosti v občini Vodice v obdobju med letoma 2012 in 2022 (po naseljih).....	22
Slika 25: Indeks staranja v naseljih občine Vodice – 2022 (vir podatkov: SURS).....	25
Slika 26: Povprečna starost v naseljih občine Vodice – 2022 (vir podatkov: SURS).....	26
Slika 27: Selitveni prirast/upad v naseljih občine Vodice – povprečje za obdobje 2012 - 2022 (vir podatkov: SURS)	29
Slika 28: Dnevni delovno migracijski tokovi iz občine Vodice v druge slovenske občine v letu 2022 (vir podatkov: SURS)	30
Slika 29: Dnevni delovno migracijski tokovi v občino Vodice iz drugih slovenskih občin v letu 2022 (vir podatkov: SURS)	31
Slika 30: Značilnosti poselitve v naselju Koseze (vir podlage in podatkov: PISO Vodice).....	32
Slika 31: Značilnosti poselitve v naselju Šinkov Turn (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)	33
Slika 32: Značilnosti poselitve v naselju Utik (vir podlage in podatkov: PISO Vodice).....	34
Slika 33: Značilnosti poselitve v naselju Bukovica pri Vodicah (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)	35
Slika 34: Značilnosti poselitve v naselju Dobruša (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)....	36
Slika 35: Značilnosti poselitve v naselju Repnje (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)	36
Slika 36: Značilnosti poselitve v naselju Vodice (vir podlage: PISO Vodice)	37

Slika 37: Značilnosti poselitve v naselju Selo pri Vodicach (vir podlage in podatkov: PISO Vodice).....	38
Slika 38: Značilnosti poselitve v naselju Skaručna (vir podlage in podatkov: PISO Vodice) ..	39
Slika 39: Značilnosti poselitve v naselju Vesca (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)	40
Slika 40: Značilnosti poselitve v naselju Vojsko (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)	40
Slika 41: Značilnosti poselitve v naselju Povodje (vir podlage in podatkov: PISO Vodice).....	41
Slika 42: Značilnosti poselitve v naselju Polje pri Vodicach (vir podlage in podatkov: PISO Vodice).....	41
Slika 43: Značilnosti poselitve v naselju Dornice (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)	42
Slika 44: Značilnosti poselitve v naselju Zapoge (vir podlage in podatkov: PISO Vodice).....	43
Slika 45: Značilnosti poselitve v naselju Torovo (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)	44

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število prebivalcev v Sloveniji v obdobju 1857–2023 (Vir podatkov: SURS).....	3
Tabela 2: Gibanje osnovnih demografskih kazalnikov Slovenije v obdobju 1953–2022 (Vir podatkov: SURS).....	4
Tabela 3: Število prebivalcev in indeks rasti v občinah osrednjeslovenske statistične regije v obdobju 1991 – 2022 (vir podatkov: SURS).....	16
Tabela 4: Število prebivalcev na območju današnje občine Vodice (po naseljih) v obdobju 1948 – 2022 (Vir podatkov: SURS)	19
Tabela 5: Starostna sestava - deleži mladega, aktivnega in starega kontingenta v letu 2022; primerjava med naselji občine Vodice (vir podatkov: SURS)	27

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Gibanje rodnosti na območju občine Vodice v obdobju 1991–2022; primerjava s Slovenijo in Osrednjeslovensko statistično regijo. (vir podatkov: SURS)	21
Graf 2: Gibanje nekaterih kazalnikov, povezanih z rodnostjo v občini Vodice v obdobju 2000 – 2022 (vir podatkov: SURS).....	23
Graf 3: Rodnost, umrljivost, naravni prirast na območju občine Vodice v obdobju 2000 – 2022; primerjava s Slovenijo in osrednjeslovensko statistično regijo (vir podatkov: SURS) ..	23
Graf 4: Starostna sestava (mladi, aktivni, stari kontingent) v letih 2002, 2012 in 2022; primerjava med občino Vodice ter osrednjeslovensko statistično regijo in Slovenijo (vir podatkov: SURS)	24
Graf 5: Povprečna starost in indeks staranja med letoma 2000 in 2022; primerjava med občino Vodice ter osrednjeslovensko statistično regijo in Slovenijo (vir podatkov: SURS).....	24
Graf 6: Stopnja selitvenega prirasta na območju občine Vodice v obdobju 2000–2022; primerjava s Slovenijo in z osrednjeslovensko statistično regijo (vir podatkov: SURS)	28
Graf 7: Priselitve, odselitve in selitveni prirast/ upad na območju občine Vodice v obdobju 2000–2022, glede na območje selitvenih tokov (vir podatkov: SURS)	28

SEZNAM KRATIC

AC – avtocesta

FVO – Fakulteta za varstvo okolja

m. n. v. – metrov nadmorske višine

MO – mestna občina

PISO – prostorski informacijski sistem občin

RS – Republika Slovenija

SURS – Statični urad republike Slovenije

1. UVOD

Razvoj prostora in prebivalstvene ter poselitvene značilnosti v Sloveniji sta v zadnjih desetletjih močno zaznamovali suburbanizacija in pogostokrat nesmotrna razpršena gradnja izven strnjenih naselij. Trend suburbanizacije se je še posebej uveljavil ob avtocestnem križu in na prometno razvitejših območjih; najbolj izrazit in opazen je v Ljubljani ter bližnjih občinah, nekoliko manj pa v Mariboru in Spodnji Savinjski dolini (Celje).

Občina Vodice je ena izmed 25 občin osrednjeslovenske statistične regije. Z nekaj več kot 5.000 prebivalci (5.123 – SURS, 2023) in s površino 31 km² spada med manjše občine omenjene regije; 19. glede na število prebivalcev in 21. glede na površino ozemlja. Glede na kategorizacijo občin, ki izhaja iz korelacije med številom prebivalcev in opremljenostjo občinskih središč s centralnimi funkcijami, gre za ruralno območje z naraščanjem števila prebivalcev. Omenjen tip območij je značilen za zaledja večjih zaposlitvenih središč, ki se raztezajo predvsem vzdolž avtocestnega križa.

Kljub relativno pozitivni demogeografski podobi, ki jo obravnavano območje (še) izkazuje – slednja je v precejšnji meri povezana s širšim družbenoekonomskim razvojem Ljubljane in njenimi neposrednimi ter posrednimi vplivi – se vse bolj nakazujejo in uveljavljajo demogeografske in poselitvene značilnosti, ki že danes predstavljajo (v bližnji prihodnosti se bo trend le stopnjeval) velike izzive na praktično vseh ravneh delovanja družbe. Nižanje rodnosti, staranje in posledično spremembe v starostni sestavi prebivalstva, spreminjanje migracijskih značilnosti itd. na eni ter pritiski na prostor, na drugi strani, so zgolj nekateri izmed teh in v kontekstu trenutnih, tako lokalnih kot širših družbenih razmer predstavljajo bolj zaviralne kot napredne oz. pospeševalne razvojne dejavnike.

1.1. Namen in cilji

Namen

Namen diplomskega dela je analizirati in kritično vrednotiti dosedanja demografski in poselitveni razvoj občine Vodice, še posebej z vidika suburbanizacije ljubljanske urbane regije, opredeliti obstoječe stanje in obravnavano območje primerjati z razvojno sorodnimi občinami osrednjeslovenske statistične regije.

Cilji

- analizirati in kritično ovrednotiti demografski in poselitveni razvoj občine Vodice po drugi svetovni vojni, s poudarkom na obdobju od leta 1991 do danes ter sedanje demogeografske in poselitvene procese;
- z gledišča demografskega in poselitvenega razvoja občino Vodice primerjati z ostalimi občinami osrednjeslovenske statistične regije;
- oceniti demografski potencial občine Vodice;
- oceniti, migracijske značilnosti občine Vodice;
- oceniti prostorske možnosti občine Vodice z vidika širjenja poselitve.

Analiza in kritično vrednotenje preteklega demogeografskega ter poselitvenega razvoja obravnavanega območja bosta pripomogla k širitvi geografskega poznavanja razvojnih vprašanj tovrstnih območij in predvidevanja prihajajočih demogeografskih sprememb ter posledično usmerjanju upravljaljskih odzivov nanje.

1.2. Delovne hipoteze

V okviru diplomskega dela bom preverjala naslednji hipotezi:

Hipoteza 1: Suburbanizacija Ljubljane je vplivala na prebivalstveni in poselitveni razvoj občine Vodice.

Hipoteza 2: V sedanji demografski podobi občine Vodice imajo migracije vlogo regulatorja števila prebivalcev.

1.3. Metode dela

Pripravljalna faza (pridobivanje podatkov in informacij)

V okviru pripravljalne faze smo pregledali relevantno literaturo, tako z gledišča teoretičnih izhodišč kot strateških ter operativnih študij in projektov, pregledali in pridobili statistične podatke ter opravili strukturirane intervjuje z nosilci razvoja obravnavanega območja (predstavniki občine) in nekaterimi posamezniki.

Analitična faza (kvantitativna in kvalitativna analiza pridobljenega gradiva)

Na osnovi analize in kritičnega vrednotenja dosedanjega demografskega in poselitvenega razvoja in procesov smo s pomočjo kazalnikov opredelili demografsko in poselitveno podobo območja ter demografski potencial kot enega izmed temeljev nadaljnjega razvoja.

Primerjalna metoda

V prejšnjih fazah pridobljene podatke smo medsebojno primerjali tako po posameznih naseljih občine Vodice kot med občinami osrednjeslovenske statistične regije.

2. TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1. Demografija

Beseda demografija izvira iz grških besed Demos (ljudstvo) in Graphein (pisati). Čeprav njeni začetki sodijo v 17. oz. 18. stoletje, se je kot samostojna veda pojavila šele v 20. stoletju. Do takrat se je razvijala v okviru nekaterih drugih ved, predvsem ekonomije, geografije, sociologije in filozofije. Demografija se ukvarja s preučevanjem prebivalstva in njegovih značilnosti. Beseda prebivalstvo opredeljuje skupino ljudi, ki živijo na določenem ozemlju. Prebivalstvo s svojimi značilnostmi, delovanjem, ustvarjanjem daje svojevrsten pečat ne le sedanjim razmeram, temveč je glavni povzročitelj vsega, kar se je dogajalo v preteklosti in kar se bo zgodilo v prihodnosti. Je nosilec razvoja nekega območja. Značilnosti prebivalstva se zaradi njegove vsakodnevne izpostavljenosti in odvisnosti tako od naravnih kot tudi družbenih razmer zelo hitro spreminjajo. (Šircelj, 2020)

Sodobna demografija se vse bolj oddaljuje od pojmovanja klasične statistične vede, ki temelji na preučevanju prebivalstvenih značilnosti in vse bolj stremi k razlagi vzrokov »demografskega dogajanja« z namenom iskanja rešitev, prilagajanja oziroma postavljanja novih smernic v razvoju družb (e). (Kotnik, 2019)

Po Šircelj (2020) se formalna demografija (ožje pojmovanje demografije) ukvarja predvsem z zbiranjem in analizo podatkov ter izračunavanjem in analizo različnih kazalnikov, medtem ko se t.i. socialna demografija, kot kvalitativna nadgradnja formalne, posveča preučevanju povezav med demogeografskimi procesi in prostorom (družbenim okoljem), v katerem se odvijajo.

Tabela 1: Število prebivalcev v Sloveniji v obdobju 1857–2023 (Vir podatkov: SURS)

Leto štetja	Slovenija – število prebivalcev
1857	1 101 854
1869	1 128 768
1880	1 182 223
1890	1 234 056
1900	1 268 055
1910	1 321 098
1921	1 304 800
1931	1 397 650
1948	1 439 800
1953	1 504 427
1961	1 591 507
1971	1 727 137
1981	1 973 656
1991	1 999 069
2002	1 964 036
2010	2 046 976
2023	2 116 972

Število prebivalcev predstavlja enega izmed osnovnih demografskih parametrov. Prvi sistematično zbrani podatki o značilnostih prebivalstva na območju Slovenije segajo v sredino 19. stoletja, ko je podatke s popisi pričela zbirati takratna Avstro–Ogrska monarhija. Prebivalstvo Slovenije je relativno enakomerno naraščalo do začetka 80-ih let prejšnjega stoletja, nato se je rast umirila.

Tabela 2: Gibanje osnovnih demografskih kazalnikov Slovenije v obdobju 1953–2022 (Vir podatkov: SURS)

Demografski kazalniki/leto	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2012	2022
Število živorojenih	33754	28955	28278	29220	21583	17501	21938	17627
Živorojeni/ 1000 prebivalcev	22,3	18,1	16,3	15,2	10,8	8,8	10,7	8,4
Število umrlih	14948	14013	17425	18733	19324	18701	19257	22492
Umrli/ 1000 prebivalcev	9,9	8,8	10,0	9,8	9,7	9,4	9,4	10,7
Naravni prirast	18806	14942	10853	10487	2259	-1200	2681	-4865
Naravni prirast/ 1000 prebivalcev	12,4	9,3	6,3	5,4	1,1	-0,6	1,3	-2,3
Celotna rodnost	2,59	2,26	2,16	1,96	1,42	1,21	1,58	1,55
Delež prebivalcev 0–14 let	26,9	27,3	24,1	21,9	20,8	15,4	14,3	15,1
Delež prebivalcev 65 let in več	7,2	7,8	9,8	10,9	11,2	14,4	16,8	21,1
Indeks staranja	26,3	31,0	40,8	47,3	53,6	94,1	117,3	139,9
Povprečna starost umrlih (v letih)	56,8	62,6	64,0	67,2	70,0	72,3	76,0	78,7

Bolj kot v skupnem številu prebivalcev se demografska podoba odraža preko nekaterih drugih demografskih kazalnikov. Zmanjševanje števila rojstev, izrazite spremembe v starostni sestavi in staranje prebivalstva so samo nekatere značilnosti trenutne demografske podobe Slovenije. Število rojstev se je v zadnjih 40-ih letih zmanjšalo za 40 %, hitro se večja delež prebivalcev, starih 65 let, medtem ko delež mladih od preloma tisočletja naprej relativno stagnira. V istem obdobju se je povprečna starost prebivalcev dvignila za 10 let (34→44 let), pričakovana življenjska doba pa se je iz 67,2 dvignila na 78,7 let.

2.2. Poselitev in prostorski razvoj

Poselitev oziroma naselbinsko omrežje je eden izmed najbolj prepoznavnih in pomembnih pokrajinskih elementov, ki je tesno povezan z drugimi fizičnogeografskimi in družbenogeografskimi pokrajinskimi elementi. Značilnosti poselitve so tako med drugim odraz fizičnogeografskih dejavnikov, zgodovinskega razvoja in gospodarske usmeritve. V zadnjih desetletjih je naselbinsko omrežje pod vplivi deagrariacije, industrializacije in urbanizacije doživelo velike spremembe. (Rebernik, 2011)

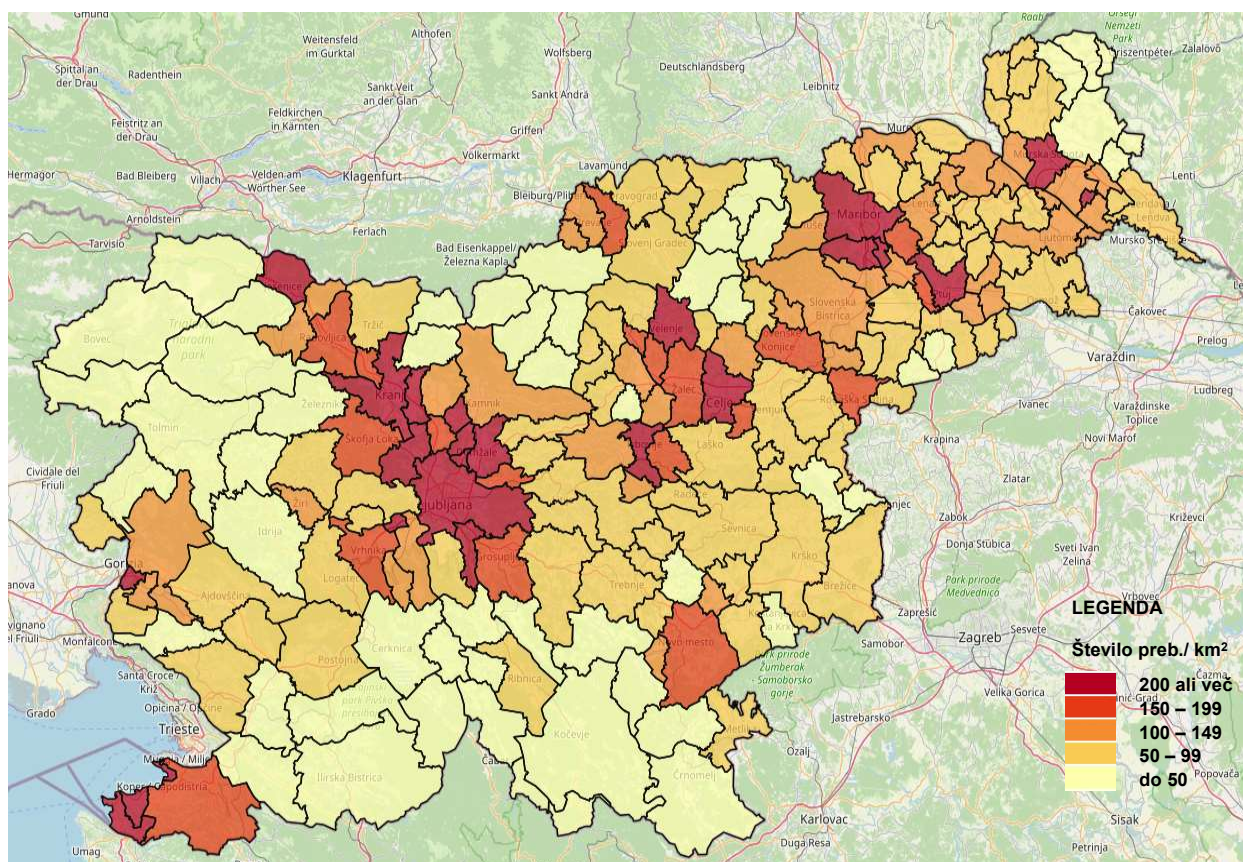
Poselitev je proces naseljevanja ljudi na določenem območju iz različnih mest, naselij ali držav. Do izrazitejše poselitve določenega kraja pride lahko zaradi boljših pogojev za razvoj gospodarske dejavnosti, boljših življenjskih razmer, dostopa do zdravstvenih in izobraževalnih storitev, kulturnih in družbenih dejavnikov, dostopa do virov. Vsi ti dejavniki spodbujajo preseljevanje, ki je gibanje prebivalstva na novo območje, kjer se ustvarjajo nove skupnosti in domovi, ter se ljudje ukvarjajo z različnimi dejavnostmi. (Hazler-Papič, 2015)

Poselitev nima vedno samo negativnih učinkov na območje in prebivalstvo, pod katere štejemo pritiske na okolje, javne storitve, infrastrukturo, urbano okolje in stanovanjski trg Kot pozitiven učinek lahko štejemo gospodarsko rast, izmenjavo idej ter kulturnih raznolikosti, ki omogočajo razvijanje strpnosti prebivalcev do medsebojne drugačnosti, denimo rase ali vere. Zelo pomembno je, da se zaradi dolgoročnih posledic na okolje in prostor naselitve pravilno načrtuje in ureja premišljeno. (Hazler-Papič, 2015)

Poselitev v Sloveniji je vidno razpršena in zelo neenakomerno razdeljena, prebivalstvo je zgoščeno le v večjih urbanih središčih. Na gostoto poseljenosti posameznega območja vplivajo naravnogeografski in družbenogeografski dejavniki. Od prvih imajo največji vpliv relief, podnebje, dostopnost vodnih virov, rodovitnost prsti in rudna bogastva, trije najpomembnejši družbenogeografski dejavniki so prometna dostopnost, gospodarska razvitost pokrajine in kakovost bivanja. Zaradi teh vplivov so se oblikovala bolj poseljena območja po kotlinah, dolinah, nižinah in obali, manj poseljeni pa so gorati in hriboviti svet ter planinska območja. (Medmrežje 2)

Predvsem zaradi naravnogeografskih in družbenogeografskih dejavnikov so se izoblikovala območja goste poselitve na naslednjih slovenskih območjih: Celjska in Ljubljanska kotlina, Vipavska dolina in obalni pas. Šaleška, Dravska, Krška in Murska so nekoliko redkeje naseljene ravni. Najgosteje poseljena mestna občina je Ljubljana. Tam je gostota poselitve preseгла tisoč prebivalcev na kvadratni kilometer. V petih največjih slovenskih občinah (Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Koper) živi več kot četrtina vsega prebivalstva. (Medmrežje 2)

Območja redke poselitve so višje ležeča, odmaknjena od glavnih prometnih poti ter s tem težje dostopna, kar posledično pomeni tudi slabšo gospodarsko razvitost. Najredkeje poseljene so alpske pokrajine v višjih predelih Predalpskega hribovja in planote visokega dinarskega sveta. Gre predvsem za Zgornje Posočje, Idrijsko, Cerkljansko in Škofjeloško hribovje, Brkine, Haloze, Nanos in Hrušico, ter obmejna območja Kozjanskega in Goriškega. To so tudi območja, iz katerih se prebivalci že desetletja odseljujejo. Najredkeje poseljena občina v Sloveniji je Solčava, kjer živi pet prebivalcev na kvadratni kilometer, na Jezerskem in v Bovcu pa devet. (SUR5)



Slika 1: Gostota poselitve v Sloveniji v letu 2022 (vir podatkov: SUR5)

Urbanizacija

Urbanizacijo lahko opredelimo kot sodoben način življenja s podobo spreminjanja naselij. Opredeljujemo jo kot širjenje mest in mestnega načina življenja. Dobra prometna povezanost med večjimi mestnimi središči ter podeželjem omogoča lažje dnevno migriranje na delovna mesta v bolj urbanizirana naselja. Ločimo tri poglobljena obdobja z značilnostmi urbanizacije: primarno, sekundarno in terciarno. (Medmrežje 1)

Kot predindustrijsko ali primarno označujemo mesto, ki se je pojavilo v času agrarne družbe, ko se je delo, kot glavno opravilo večinoma izvajalo v kmetijstvu, gozdarstvu ter ribištvu. Ljudje so se postopoma začeli seliti v nasebine, ki so se začele razvijati okoli gradov, kjer pa so potrebovali obrtnike in kjer je vzniknila trgovina iz prvotnega sejmarstva in krošnjarstva, od tam pa ni bilo več daleč tudi do podelitve prvih mestnih pravic najrazvitejšim naseljem, ki so se iz bajtarskih razvijala v zidana z več znanja o izgradnji tudi večstanovanjskih objektov vse do dandanašnjih blokov.

Industrijsko fazo ali sekundarno označimo lahko tudi kot industrijsko mesto. Spodbudi jo industrializacija, za katero je značilna sprememba delovne strukture prebivalstva. Opazna je intenzivna urbanizacija. Za to obdobje so bile značilne selitve s podeželja v mesta, ki so se širila. Na podeželju pa so ostajali starejši in prihajalo je do hitrejšega, intenzivnega staranja prebivalstva na podeželju. (Kremenšek, 1965/1966)

Post – industrijsko ali terciarno urbanizacijo lahko označimo tudi kot čas post – industrijskega mesta. V tem obdobju so se začeli ljudje množičneje preseljevati nazaj na podeželje, saj so lahko postali bolj samooskrbni in ozaveščeni ne le o prednostih, temveč tudi o slabostih okolja v mestih in izven njih. Obdobje trajala že več desetletij predvsem v gospodarsko dobro razvitih mestih, kjer prevladuje višji življenjski standard, drugačen življenjski slog in modernejša mobilnost. Vse to ustvari nove vidike urbanizacije:

- suburbanizacija – pomeni preseljevanje ljudi iz mesta na podeželje oziroma v predmestje
- periurbanizacija – ta predstavlja urbanizacijo neposrednega mestnega obrobja ter širitev predmestji v okolico mesta (Wackermann 2000, str. 136)
- eksurbanizacija – tu gre za razširjeno suburbanizacijo širše ruralne okolice metropolitanskih območij (Bourne, 1996, str. 175)
- counterurbanizacija – pomeni preseljevanje iz urbanih mest v ruralna območja (vasi – podeželje), ali drugače, upadanje števila prebivalcev v metropoli-tanskem mestu (Hornby in Melvyn, 2001, str. 4)
- *Urban sprawl* – poimenovanje sodobnih procesov urbanizacije, ki se je začelo v ZDA
- reurbanizacija – predstavlja ponovno rast prebivalstva po daljšem obdobju upadanja v mestih (Pacione, 2001, str. 80)

(Vresk, 2002, Cit. Po Rebernik, 2008)

Kot vedno kompleksnejšega tudi sociologija spremlja razvoj mest z vidika urbanosti. Pojem urbanizacije se razume kot pojav, ki spreminja podeželsko okolje v predmestja in mesta, kar se je začelo spremljati v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Ta pojav v ekonomsko razvitejših državah kaže na to, da se življenjska raven prebivalstva v mestih in na podeželju močno ne razlikujeta. (Hočevar in Uršič, 2007).

Ker urbanizacija ne pomeni zgolj družbe, ki bi se spreminjala na fizičnem nivoju preseljevanja in gradnje novih bivališč, ampak pomeni tudi gradnjo kulturnih znamenitosti, večanje in širjenje stare kulture z novo, tu nastaja nov, zelo velik problem. Ker imajo meščani drugačen način življenja kot vaščani, ki izhaja iz različnih tradicij, izhajajočih iz različno hitrega razvoja - meščani so npr. vajeni javne razsvetljave povsod, med tem, ko je bila po vaseh elektrifikacija okrnjena in so bile ulice temnejše. Zaradi napredka v komunikaciji in prometu se žal težko oziroma bolj ne določa več način življenja. Zato mestno življenje ni več tako popularno,

privlačno kot v preteklosti, da bi posamezniku pomenilo celostno zadovoljujočo bivanjsko izbiro. Hočevar in Uršič sta leta 2007 zapisala, da se mesta vse bolj dojemajo kot upravno, storitveno in delovno funkcionalna, katerih urbanost posameznik bolj uporablja oziroma celo izrablja, kot pa, da bi jo živel.

Suburbanizacija

V geografiji pod pojmom suburbanizacija razumemo preseljevanja ljudi iz mest na podeželje oziroma predmestje. Kaže na to, kako okolica mest spreminja socialno, ekonomsko ter fizično podobo. Berryja je leta 1980 suburbanizacijo definirala kot proces gibanja prebivalstva iz večjih območij (mest) proti manjšim (vasem/naseljem). Drugi vidik oziroma razumevanje suburbanizacije je preobrazba, »urbanizacija« mestnega obrobja pod vplivom mesta. Wackermann suburbanizacijo pojasni kot urbanizacijo neposredne okolice mesta kot rezultat širjenja predmestij, pri čemer gre za socialno, ekonomsko in fiziognomsko preobrazbo mesta s posledičnim širjenjem mestnega načina življenja na podeželje. Suburbanizacijo tako spremljajo različni procesi preobrazbe na podeželju v vplivnem območju mesta. (Rebernik, 2004)

Že v 19. stoletju se je začela urbanizacija in industrializacija s prostorsko širitvijo mest ter posledično razvojem prometne tehnologije ter prometnega omrežja v deželah z najstarejšo tradicijo teh panog. Je predvsem rezultat selitev višjega in srednjega sloja prebivalstva iz mest na mestno obrobje v iskanju višje kvalitete bivanja. Suburbanizacija se je širila zlasti ob linijah javnega prometa. V večini evropskih držav je bila najbolj intenzivna v šestdesetih in sedemdesetih letih. Tako je iz raziskave o razvoju prebivalstva metropolitanskih območij v devetih evropskih državah razvidno, da je v desetletju od leta 1950 do 1960 rast mestnega prebivalstva dosegla kar 13,2 %, na mestnem obrobju pa le 5,5 %, v šestdesetih letih pa je bila rast prebivalstva na mestnem obrobju že hitrejša kot v mestih. (Rebernik, 2004)

Suburbanizacija v Sloveniji temelji na prostorski preobrazbi obmestij (fiziognomske spremembe v naselbinski mreži) in spremembah v sistemu vrednot med mestom in podeželjem. Rast prebivalstva v obmestjih, povezana s spremembo strukturo gospodinjstev in spremenjenih navad, je najpomembnejše pomensko gibalno teh tokov. Značilnost Slovenske suburbanizacije je predvsem v tem, da se razprostira na nekdanje ruralnih območjih; gre za širjenje sodobnih naselij z manjšo gostoto poselitve na vplivnem območju mest. (Ravbar, 1992) Trend suburbanizacije se je še posebej uveljavil ob avtocestnem križu in na prometno razvitejših območjih; najbolj izrazit in opazen je v Ljubljani ter bližnjih občinah, nekoliko manj pa v Mariboru in Spodnji Savinjski dolini (Celje).

Vrste naselij

Pod naselje se šteje trajna ali začasna skupina bivališč ter drugih zgradb, ki jim pripadajo zasebna ter javna zemljišča. Naselje tvorijo zgradbe za različne dejavnosti, kot so gospodarska poslopja, tovarne, zdravstveni domovi, šole, obrtne delavnice, trgovine, telovadnice, hlevi, šotori in kolibe, najpomembnejše so hiše, bloki in nebotičniki, torej človeška bivališča. Oblike in velikost naselij so odvisne od naravnih dejavnikov, kot sta na primer relief in podnebje, ter družbenih, denimo možnosti zaposlitve. Da promet lahko poteka, je potrebna tudi urjena prometna infrastruktura, ki jo predstavljajo prometne povezave.

Naselja delimo po obliki, velikosti in funkciji torej na podeželska in mestna, vendar je določevanje teh dveh osnovnih delitev po naštetih lastnostih vse težje, saj se v sodobnem svetu meje med njima zabrisujejo.

Mestno ali urbano naselje je večje naselje, ki se po gostoti naseljenosti, zgodovinskem razvoju in velikosti od drugih po naštetem močno razlikuje. Mesto mora imeti več kot tri tisoč prebivalcev. Da naselje postane mesto, odloči vlada, v Sloveniji jih je trenutno vpisanih devetinšestdeset mest. Mestno naselje je upravno, gospodarsko, kulturno ter arhitekturno središče širšega območja, ki opravlja nekmetijske dejavnosti, kot so šolstvo, uprava,

zdravstvo, industrija, sodstvo tudi za širše območje. Področji za urbano oblikovanje in urbanizem se ukvarjata z načrtovanjem mest. (Piano, 2022)

Podeželska ruralna naselja so sestavljena iz vasi izrazito agrarnega značaja z najmanj petnajstimi hišami. V večjih vaseh lahko najdemo cerkev, šolo, trg, gostilno, pošto, pokopališče in obrtniške delavnice. Ta vrsta naselij je vezana na zemljišča in kmetijsko dejavnost. Žal v današnjih časih izrazito izginjajo pokrajinske prvine naselij. (Piano, 2022)

Samotna kmetija je najmanjša oblika podeželskega naselja. Samotna kmetija ima stanovanjski objekt z enim ali več gospodinjstev z dvoriščem, ki jo povezuje z gospodarskim objektom, hlevom, senikom in podom. Ena kmetija - eno naselje. Značilno za tovrstne kmetije je, da imajo celke, kar pomeni, da imajo večja zemljišča okoli kmetije ter se držijo v enem kosu. Ležijo na višjih hribovitih zemljiščih s slabimi naravnimi možnostmi za kmetijstvo. Praviloma imajo njive na ravninah, pašnike in travnike na srednje strmih klancih, na najbolj strmih pobočjih pa gozdove. Zaradi posebnih razmer ne morejo gojiti katerikoli kultur. Da so se samotne kmetije obdržale, gre zaslugi tradiciji, da je moral prevzeti najstarejši sin, sorojence pa izplačati. (Piano, 2022)

Zaselki so naselja, sestavljena iz tri do petnajst kmečkih gospodinjstev (domov), ter so brez jedra. Naselja imajo lahko več zaselkov, ti so vmesna stopnja med strnjenim naseljem in samotno kmetijo. Nastajajo oziroma razvijajo se iz samotnih kmetij, njihova razporejenost pa je zato zelo neenakomerna. Najbolj pogosti so v gričevnatih delih vzhodne Slovenije ter na Gorenjskem, Primorskem in Dolenjskem. (Piano, 2022)

Razložena naselja so naselje, kjer je po večjem prostoru, razloženih – razmetanih nekaj hiš, navadno domačij v vinogradniškem, gričevnatem svetu. (Piano, 2022)

Strnjena naselja so ena bolj razširjenih oblik poselitve. Najdemo jih lahko v vseh pokrajinskih enotah. To so hiše, postavljene druga ob drugi. (Piano, 2022)

Gručasta vas: naselje se razdeli na gručasto vas, obcestno vas in razložene vasi. Gručasta vasica predstavlja največji delež vasi v Sloveniji. Glede na obliko je strnjeno naselje, ki je narejeno brez načrtovanja postavitve. (Piano, 2022)

Obcestne vasi: njihov vezni dejavnik je, da se hiše gradijo ob cestah. Ta vrsta vasi je značilna bolj za ravnine, predvsem poznane za Obpanonske pokrajine. (Piano, 2022)

3. PREDSTAVITEV OBRAVNAVANEGA OBMOČJA

Leta 1994 je bila na ozemlju Republike Slovenije vpeljana t.i. lokalna samouprava (Zakon o lokalni samoupravi, Ur. l. RS št. 72/93, z dne 31.12.1993) s čimer je bil končan proces reforme komunalnega sistema. Z njeno uveljavitvijo (Zakon o ustanovitvi občin in določitvi njihovih območij, Ur. l. RS št. 60/94 z dne 3. 10. 1994) je bilo ukinjenih nekaj več kot 60 komun (občin) in ustanovljenih 147 občin, od tega 11 Mestnih občin. Občina Vodice je bila ustanovljena 1. 1. 1995 iz takratne občine Ljubljana Šiška, ki se je preoblikovala v tri samostojne občine Mestno občino Ljubljana ter občini Medvode in Vodice.

Površina ozemlja občine Vodice meri 31,4 km², kar jo uvršča med srednje velike slovenske občine. Leži v osrednjem delu Slovenije, v Ljubljanski kotlini in je ena izmed 25-ih občin osrednjeslovenske statistične regije oz. del Ljubljanske urbane regije.



Slika 2: Osrednjeslovenska - statistična regija z označeno občino Vodice

V njen sestav spada 16 naselij. Ima 29 prostorskih okolišev, 22 statističnih okolišev, 24 ulic in 1 456 hišnih števil (2018).



Slika 3: Naselja v občini Vodice

3.1. Predstavitev naselij (vir: Krajevni leksikon Slovenije, 1995)

Koseze ležijo južno od Koseškega hriba (467 m n. v.) ob cesti Vodice – Mengeš. Gre za razloženo naselje, katerega jedro se nahaja zahodno od osamelca Gorica (372 m n. v.). Južno od naselja teče potok Graben, ki je v povirju zajezen.



Slika 4: Del naselja Koseze, (Medmrežje 3)

Šinkov Turn je razloženo naselje, ki leži v skrajnem severovzhodnem delu Skaruškega polja pod severnimi obronki osamelca Rašice (Debeli vrh, 595 m n. v.). Meja s Kosezami poteka pri bajerju in nekateri starejši ljudje so še danes prepričani, da je »Phliški bajer« oziroma uradno Koseški bajer, v njihovem naselju. Kraj se prvič omenja leta 1240 in se imenuje po Šenkih z Ostrovice na Koroškem. Šinkov Turn je preimenovan iz Šenkovga Turna.



Slika 5: Naselje Šinkov Turn, (Medmrežje 3)

Utik je razpotegnjeno gručasto naselje, ki leži ob južnem vznožju osamelca Bukovški hrib (401 m n. v.) in Drnovca (405 m n. v.), ob cesti Vodice – Mengeš). Na severu, kjer se naselje stika s sosednjo Bukovico pri Vodicach, leži naselje Utik. Kmetijske površine se nahajajo zahodno in južno od naselja.



Slika 6: Naselje Utik, (Medmrežje 3)

Bukovica pri Vodicah je razpotegnjeno gručasto naselje, ki leži jugovzhodno od Vodice, na vznožju Bukovškega hriba (401 m n. v.), ob cesti Vodice–Mengeš. Na vzhodni strani Bukovškega hriba se dviga Debeli hrib (396 m n. v.). Naselje leži na ravnini, na vzhodnem delu pa se širi v pobočje Bukovškega hriba.



Slika 7: Naselje Bukovica pri Vodicah, (Medmrežje 3)

Repnje so razpotegnjeno obcestno naselje in ležijo ob krajevni cesti, ki se severno od Skaručne odcepi od ceste Šmartno pod Šmarno goro – Vodice, zahodno od avtoceste Ljubljana – Kranj. Zahodno nad naseljem je Repenjski hrib (483 m n. v.), vzhodni obronek Smledniškega hriba (517 m n. v.)



Slika 8: Naselje Repnje, (Medmrežje 3)

Dobruša je razloženo naselje, ki leži na severovzhodnem podnožju Repenjskega hriba, zahodno od avtoceste Ljubljana – Kranj in južno od ceste Vodice – Smlednik. Na vzhodu se naselje stika z Repnjami, na zahodu pa iz naselja vodi cesta proti Dornicam.



Slika 9: Naselje Dobruša, (Medmrežje 3)

Vodice so razpotegnjeno gručasto središčno naselje v jugovzhodnem delu Kranjskega polja. Ležijo pod robom velike gozdnate terase Plane gmajne, jugovzhodno od letališke steze ljubljanskega letališča. So pomembno prometno križišče, od koder vodijo ceste proti Brniku, Komendi, Kamniku, Mengšu, Tacnu in Medvodam. Vodice so lokalno centralno naselje in občinsko središče v severnem delu občine, tik ob izvozu oziroma uvozu na avtocesto Ljubljana – Kranj. Vodice sestavljajo deli Gornji konec, Vodice, Na vasi, kjer je jedro naselja, Lokarje, Igrišče, Mesto, Zaprice in Pusence.



Slika 10: Naselje Vodice (vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Vodice>)

Selo pri Vodicah je gručasto naselje (z dvema gručama hiš), ki leži na Skaruškem polju, ob severozahodnem vznožju Rašice (Debeli vrh 594 m n. v.), na križišču krajevnih cest iz Utika, Kosez in Skaručne. Na severozahodu je zaselek Golo, na jugu pa zaselek Krakovo.



Slika 11: Naselje Selo pri Vodicah, (Medmrežje 3)

Skaručna je razpotegnjeno, grčasto, deloma obcestno naselje, ki leži ob cesti Šmartno pod Šmartno goro – Vodice, na terasi nad potokom Poljšak, v južnem, spodnjem delu Skaruškega polja. Na zahodu je zaselek Stan.



Slika 12: Naselje Skaručna, (Medmrežje 3)

Vesca je razloženo naselje z gručastim jedrom in leži na vzhodnem delu Skaruškega polja, severno od osamelca Rašice (Vrh Staneta Kosca 641 m n. v.). Dostopno je po cestah s Skaručne, Polja in Sela.



Slika 13: Naselje Vesca, (Medmrežje 3)

Vojsko je razloženo naselje na jugovzhodnem robu Skaruškega polja, ki leži na uravnani terasi v bližini ceste Skaručna – Koseze. Južno od naselja se vzpenja Mali vrh (489 m n. v.), zahodni obronek osamelca Rašice (641 m n. v.).



Slika 14: Naselje Vojsko (vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Vojsko,_Vodice)

Povodje je majhno (po številu prebivalcev najmanjše v občini Vodice) gručasto naselje ob avtocesti Ljubljana – Kranj. Leži na najožjem prehodu med Šmarno goro (669 m n. v.) in Rašico (Vrh Staneta Kosca, 641 m n. v.). Vzhodno od naselja se dviguje Mali vrh (489 m n. v.). Po dolini tečeta potoka Gračenica in Gameljščica. Višje ležeča skupina hiš na zahodni strani se imenuje Cestni Rebov, nižje ležeča pa Gmajniški Rebov.



Slika 15: Naselje Povodje, (Medmrežje 3)

Polje pri Vodica je obcestno naselje sredi Skaruškega polja, ki leži ob krajevni cesti, ki se od ceste Skaručna – Bukovica odcepi proti Vesci.



Slika 16: Naselje Polje pri Vodicach, (Medmrežje 3)

Dornice so razloženo naselje jugozahodno od Vodice, ki ležijo nad ravnico na severnem vznožju Repenjskega hriba (483 m n. v.). Dostopne so po cesti, ki se odcepi od ceste Vodice – Smladnik, ali iz sosednjega naselja Dobruše na vzhodu.



Slika 17: Naselje Dornice, (Medmrežje 3)

Zapoge so obcestno naselje, ki leži na dnu plitve kotanje v južnem delu Kranjskega polja, ob cesti med Vodnicami in Valburgo. Od nje se tu odcepijo ceste v Torovo, v Dornice in na Dobrušo.



Slika 18: Naselje Zapoge, (Medmrežje 3)

Torovo je razloženo naselje, ki leži na neizraziti vzpetini med Zapogami in Vodnicami, na robu prodnate terase Plane gmajne, v bližini avtocestnega priključka Vodice.



Slika 19: Naselje Torovo, (Medmrežje 3)

4. DEMOGRAFSKI RAZVOJ

Sedanje demografske razmere in demografski potencial so posledica preteklih demografskih značilnosti (rodnost, smrtnost, priselitve, odselitve ipd.), ki pa so v vzročno - posledičnem odnosu s socialno - ekonomskimi značilnostmi. Zato so tudi analize preteklih demografskih dogodkov z vidika trenutne podobe zelo pomembne. (Kotnik, 2015)

4.1. Število prebivalcev

Tabela 3: Število prebivalcev in indeks rasti v občinah osrednjeslovenske statistične regije v obdobju 1991 – 2022 (vir podatkov: SURS)

Občina / leto	1991	2002	2012	2022	2022/91	2022/12
Borovnica	3 529	3 805	3 993	4 629	113,1	115,9
Brezovica	7 789	9 326	11 382	12 823	146,1	112,7
Dobrepolje	3 481	3 556	3 933	3 871	113,0	98,4
Dobrova - Polhov Gradec*	8 225	6 622	7 449	7 844	-	105,3
Dol pri Ljubljani	3 740	4 324	5 558	6 348	169,7	114,2
Domžale****	29 450	29 850	34 216	36 905	125,3	107,9
Grosuplje	13 345	15 668	19 521	21 333	159,9	109,3
Horjul*	-	2 655	2 867	3 006	-	104,8
Ig	4 466	5 423	6 865	7 695	172,3	112,1
Ivančna Gorica	12 061	13 546	15 706	17 599	145,9	112,1
Kamnik**	28 766	26 480	29 102	29 793	-	102,4
Komenda**	-	4 454	5 682	6 482	-	114,1
Ljubljana	272 650	269 824	280 607	293 218	-	104,5
Log – Dragomer***	-	-	3 631	3 681	-	101,4
Logatec	9 764	11 254	13 424	14 699	150,5	109,5
Lukovica	4 350	4 941	5 497	5 978	137,4	108,8
Medvode	12 722	14 374	15 618	16 792	132,0	107,5
Mengeš	6 201	6 690	7 404	8 487	136,9	114,6
Moravče	4 184	4 450	5 092	5 522	132,0	108,4
Škofljica	5 155	6 979	9 401	11 666	226,3	124,1
Šmartno pri Litiji	-	-	5 472	5 700	-	104,2
Trzin****	-	3 303	3 835	3 900	-	101,7
Velike Lašče	3 355	3 725	4 201	4 584	136,6	109,1
Vodice	3 505	3 876	4 711	4 974	141,9	105,6
Vrhnika***	15 880	17 517	16 417	17 684	111,4	107,7
Osrednjeslovenska statistična regija	452 618	472 642	521 584	555 213	122,7	106,4

* občina Horjul je bila del občine Dobrova–Polhov Gradec (1991)

** občina Komenda je bila del občine Kamnik (1991)

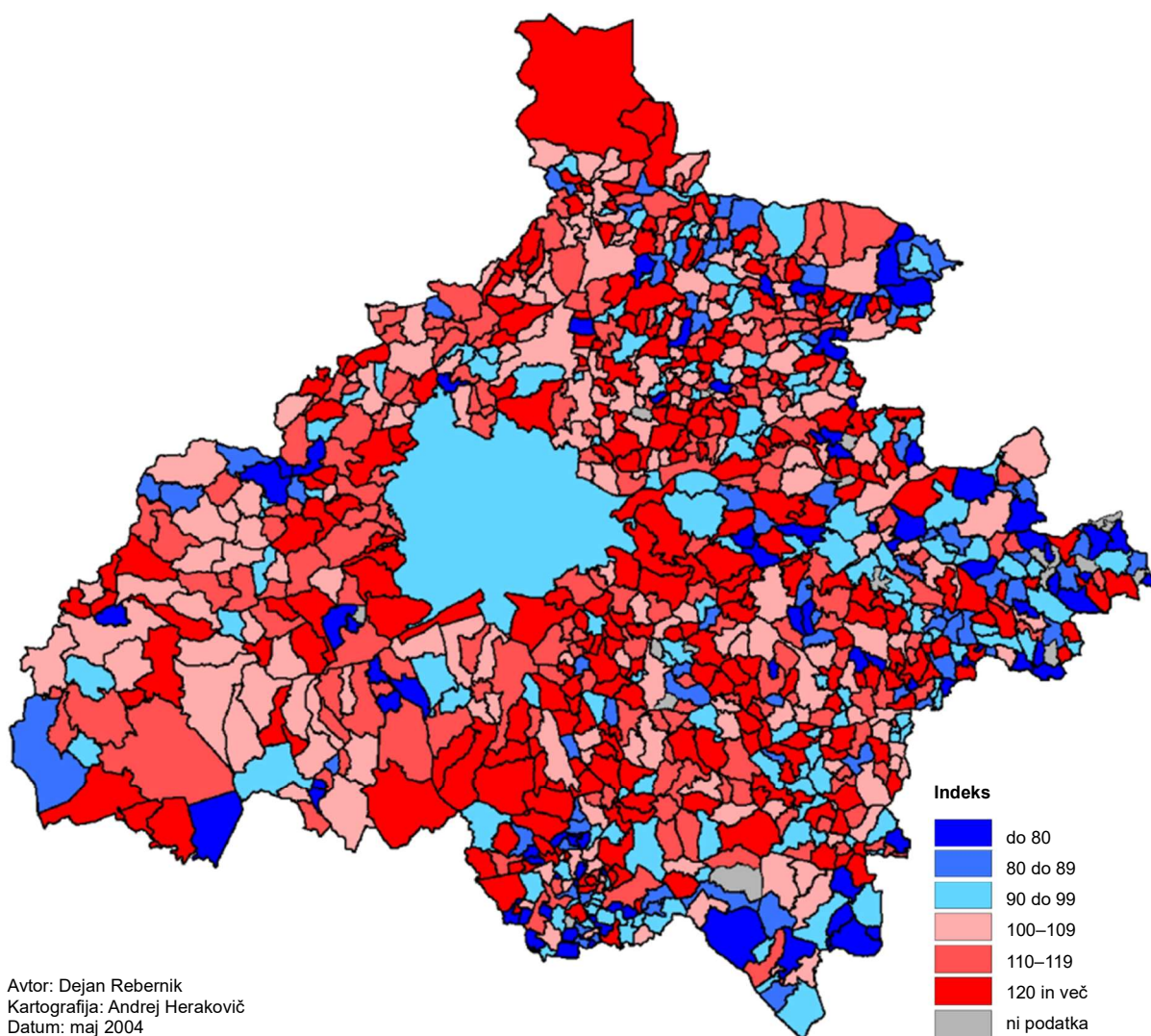
*** občina Log–Dragomer je bila del občine Vrhnika (1991, 2002)

**** občina Trzin je bila del občine Domžale (1991)

Po podatkih SURS (2022) je v osrednjeslovenski regiji živel nekaj več kot 555 000 prebivalcev, kar predstavlja dobro četrtino prebivalcev Slovenije. Med posameznimi občinami močno izstopa MO Ljubljana, v kateri je živel skoraj 300 000 prebivalcev. Z nekaj manj kot 5 000 prebivalci spada občina Vodice med manjše občine osrednjeslovenske statistične regije (19. mesto med 25. občinami). V obdobju 1991 – 2022 so vse občine obravnavne regije izkazovale rast števila prebivalcev; število prebivalcev se je relativno najbolj povečalo na

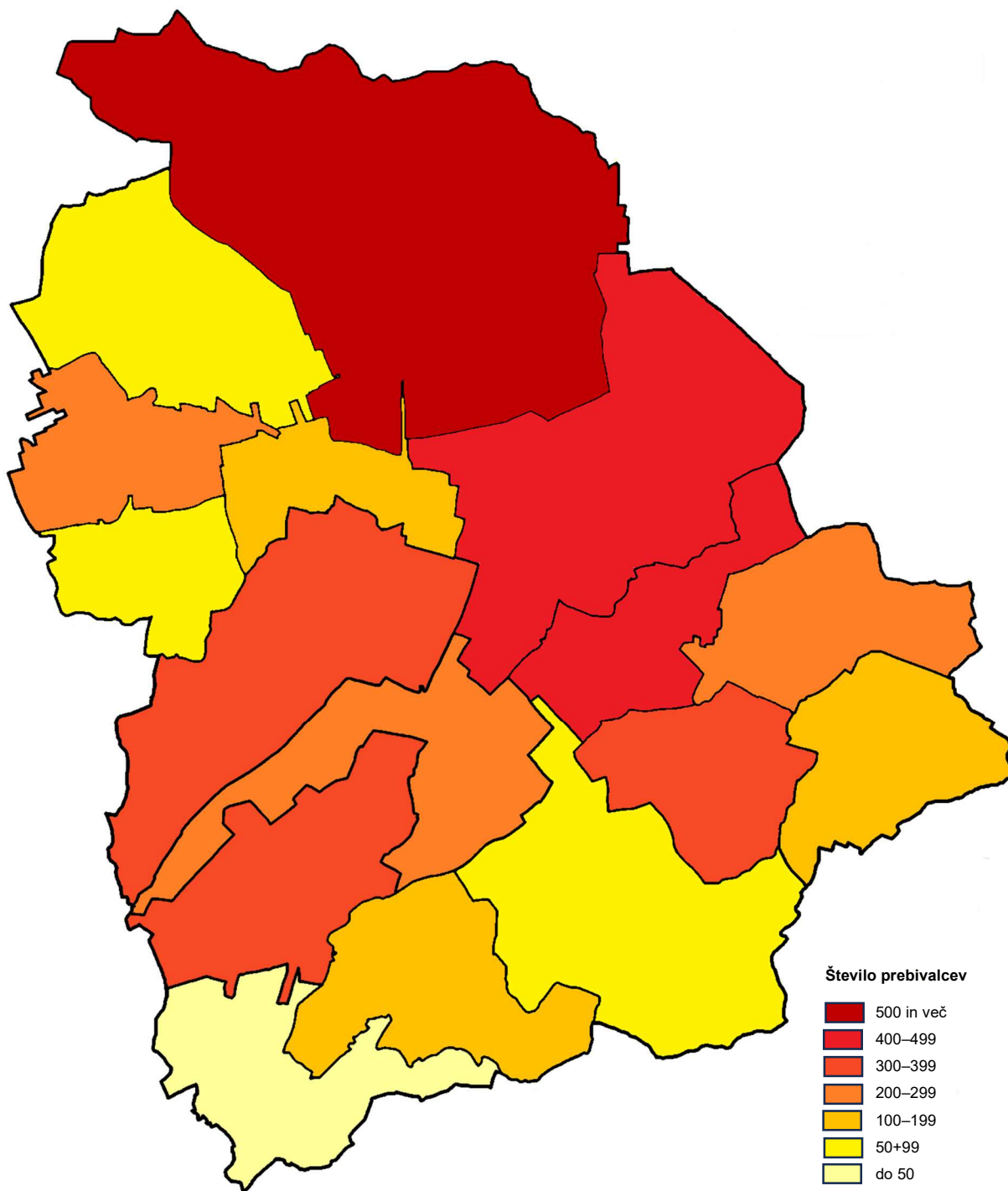
Škofljici (5 155→11 666). Trend postopne rasti, ki je bil intenzivnejša v obdobju do 2012, se nadaljuje tudi v zadnjem desetletju.

Z vidika suburbanizacije in njenih značilnosti je še posebej zanimivo obdobje med letoma 1991 in 2002. V začetku devetdesetih let so se v okviru Ljubljanske urbane regije pričele pojavljati spremembe v gibanju in razporeditvi prebivalcev. S tabele 3 je razvidno, da se je, upoštevaje trenutno prostorsko razdelitev, število prebivalcev zmanjšalo le v MO Ljubljana; še večji pa je bil upad prebivalstva na območju mesta Ljubljana. Medtem ko je med leti 1981 in 1991 prebivalstvo Ljubljane naraslo za 4 %, se je med leti 1991 in 2002 število prebivalcev zmanjšalo za 3.5 %. Pojav upadanja števila prebivalstva, ki je bil v osemdesetih letih značilen le za mestno središče in nekatera najstarejša predmestja, se je torej okreplil in razširil tudi na ostale mestne predele. Upadanje prebivalstva tako ostane značilno za večino mestnega središča, starejša predmestja in za starejše blokovske soseske, pojavi pa se tudi v novejših stanovanjskih soseskah, kjer je bila do leta 1991 značilna rast prebivalstva. (Rebernik, 2004)



Avtor: Dejan Rebernik
Kartografija: Andrej Herakovič
Datum: maj 2004

Slika 20: Razvoj prebivalstva v Ljubljanski urbani regiji med letoma 1991 in 2002 (vir: Rebernik 2004)

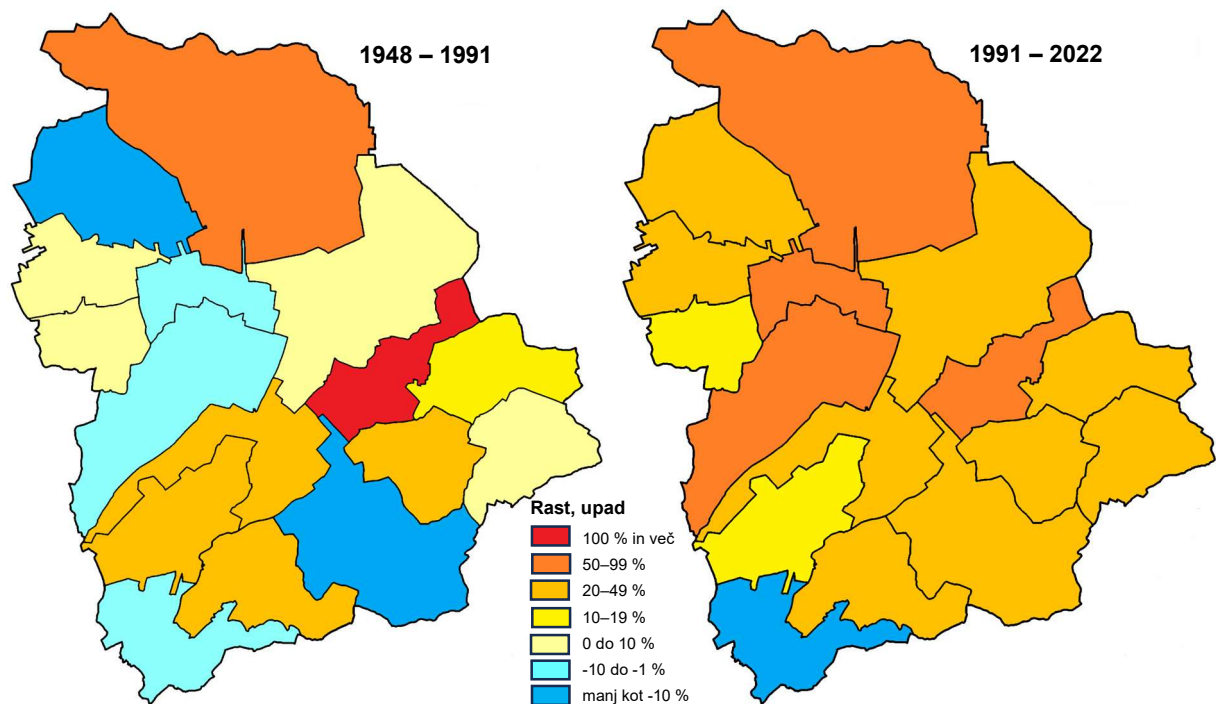


Slika 21: Naselja v občini Vodice po številu prebivalcev – 2022 (Vir podatkov: SURS)

Po podatkih statističnega urada (1. januar 2022) je v 16 naseljih občine Vodice živel 4 974 prebivalcev, od tega 2 499 moških in 2 475 žensk. Povprečna gostota je bila 158,4 prebivalca/km², kar je 1,5-krat več od slovenskega povprečja. Med posameznimi naselji izstopajo Vodice, ki so z vidika števila prebivalcev 3,5 - krat večje od naslednjega (Utik – 493). Manj kot 50 prebivalcev ima samo Povodje. V kategorijo 50 do 100 prebivalcev spadajo 3 naselja, prav tako v kategorijo 100 do 200, 200 do 300 in 300 do 400 prebivalcev. 400 do 500 prebivalcev imata 2 naselji, več kot 500 pa (le) Vodice.

Tabela 4: Število prebivalcev na območju današnje občine Vodice (po naseljih) v obdobju 1948 – 2022 (Vir podatkov: SURS)

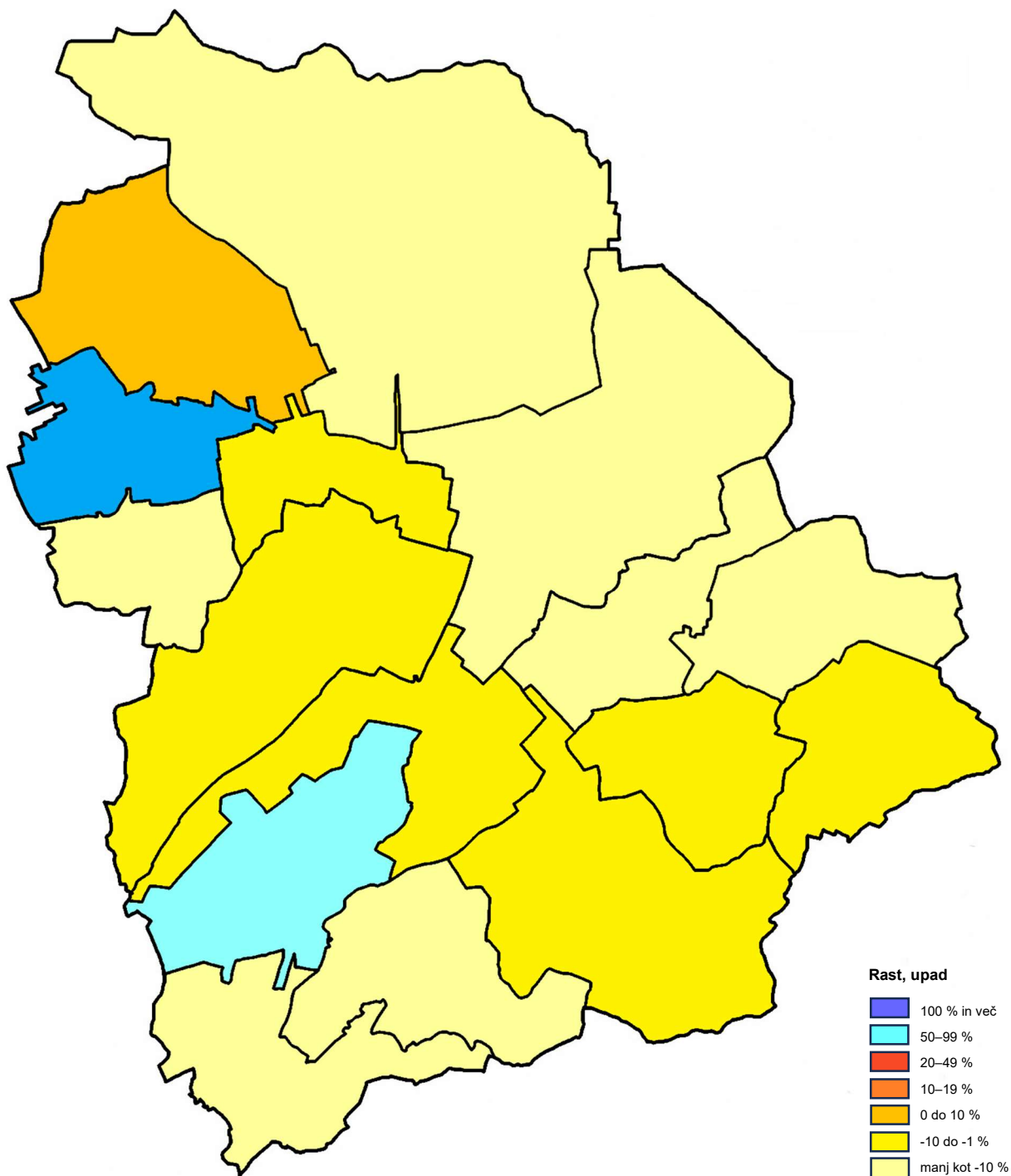
Naselje / leto	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2012	2022
Bukovica pri Vodicach	332	321	291	282	328	335	370	393	407
Dobruša	101	99	91	83	105	88	104	123	140
Dornice	53	75	67	54	51	58	65	61	66
Koseze	118	108	86	135	133	139	173	191	203
Polje pri Vodicach	148	142	156	198	199	213	211	239	282
Povodje	24	24	36	35	21	22	17	16	16
Repnje	265	235	277	242	231	243	288	342	380
Selo pri Vodicach	178	156	166	174	194	227	220	285	320
Skaručna	183	182	203	209	245	260	277	320	306
Šinkov Turn	99	121	138	100	111	103	112	113	132
Torovo	52	41	44	45	29	37	32	36	53
Utik	163	172	231	392	335	324	378	472	493
Vesca	68	71	68	77	64	53	53	65	75
Vodice	629	659	767	879	1 043	1 087	1 216	1 631	1 707
Vojsko	93	101	104	116	115	117	134	136	150
Zapoge	189	183	186	186	193	199	221	288	244
Občina Vodice	2 695	2 690	2 911	3 207	3 197	3 505	3 871	4 711	4 974



Slika 22: Spreminjanje števila prebivalcev v občini Vodice (po naseljih) v obdobju 1948 – 1991 in 1991 – 2022 (Vir podatkov: SURS)

V obdobju 1948 – 1991 se je število prebivalcev na območju celotne občine Vodice povečalo za 30 %. Največjo rast je območje doživelo med letoma 1981 in 1991, kar kaže na postopno uveljavljanje trenda suburbanizacije Ljubljane, ki se je začel v 80-ih in intenziviral v začetku 90-ih prejšnjega stoletja. Med posameznimi naselji so se pojavljale velike razlike. Število prebivalcev se je povečalo v 11 naseljih, gledano absolutno najbolj v Vodicach (629→1087), relativno pa v Utiku (163→324). Zmanjšalo se je v 5 naseljih, najbolj v Vesca in Torovem.

V obdobju 1991–2022 se je število prebivalcev, z izjemo Povodja, povečalo v vseh naseljih, in sicer v povprečju za dobrih 40 %.



Slika 23: Spreminjanje števila prebivalcev v občini Vodice (po naseljih) v obdobju 2012–2022 (vir podatkov: SURS)

V zadnjem desetletju se je rast števila prebivalcev umirila. Na ravni občine je znašala dobrih 5 %. Med naselji se je število prebivalcev zmanjšalo na Skaručni in Zapogah, medtem ko se je v ostalih nekoliko povečalo.

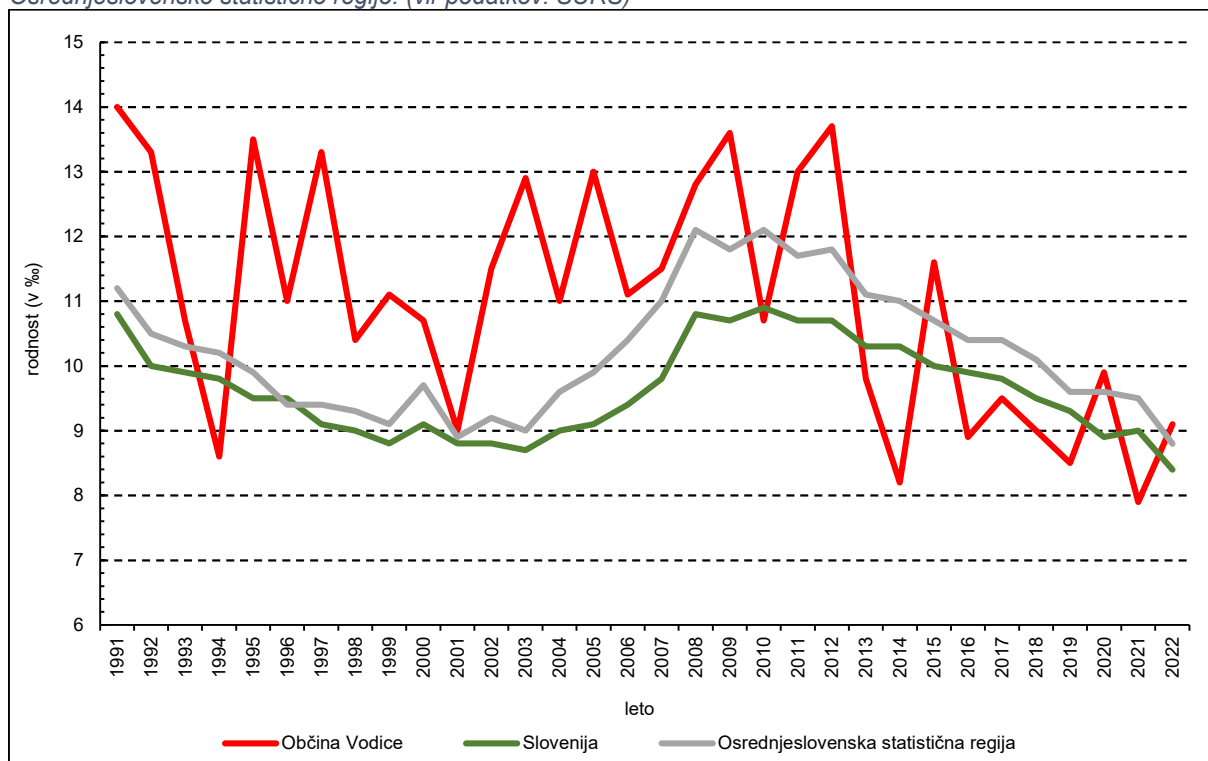
4.2. Naravno gibanje prebivalstva

Rodnost, umrljivost in naravni prirast so demografski pojavi, ki kažejo na biološke, gospodarske, družbene, antropološke, kulturne in psihološke dejavnike (značilnosti) vsake družbe. Lahko bi dejali, da gre za družbeno preoblikovane biološke procese, na katere vplivajo tako družbeni kot biološki dejavniki. Dejavnikov je torej veliko. Njihova vloga se skladno z gospodarskim in socialnim razvojem družbe počasi spreminja (izjema so »izredni« dejavniki,

katerih vloga je pomembna krajši čas in so povezani z izrednimi dogodki, kot so vojne, ekonomske krize, naravne katastrofe ipd.). Dejavnike ne ločujemo samo po pomembnosti, ampak tudi po načinu delovanja:

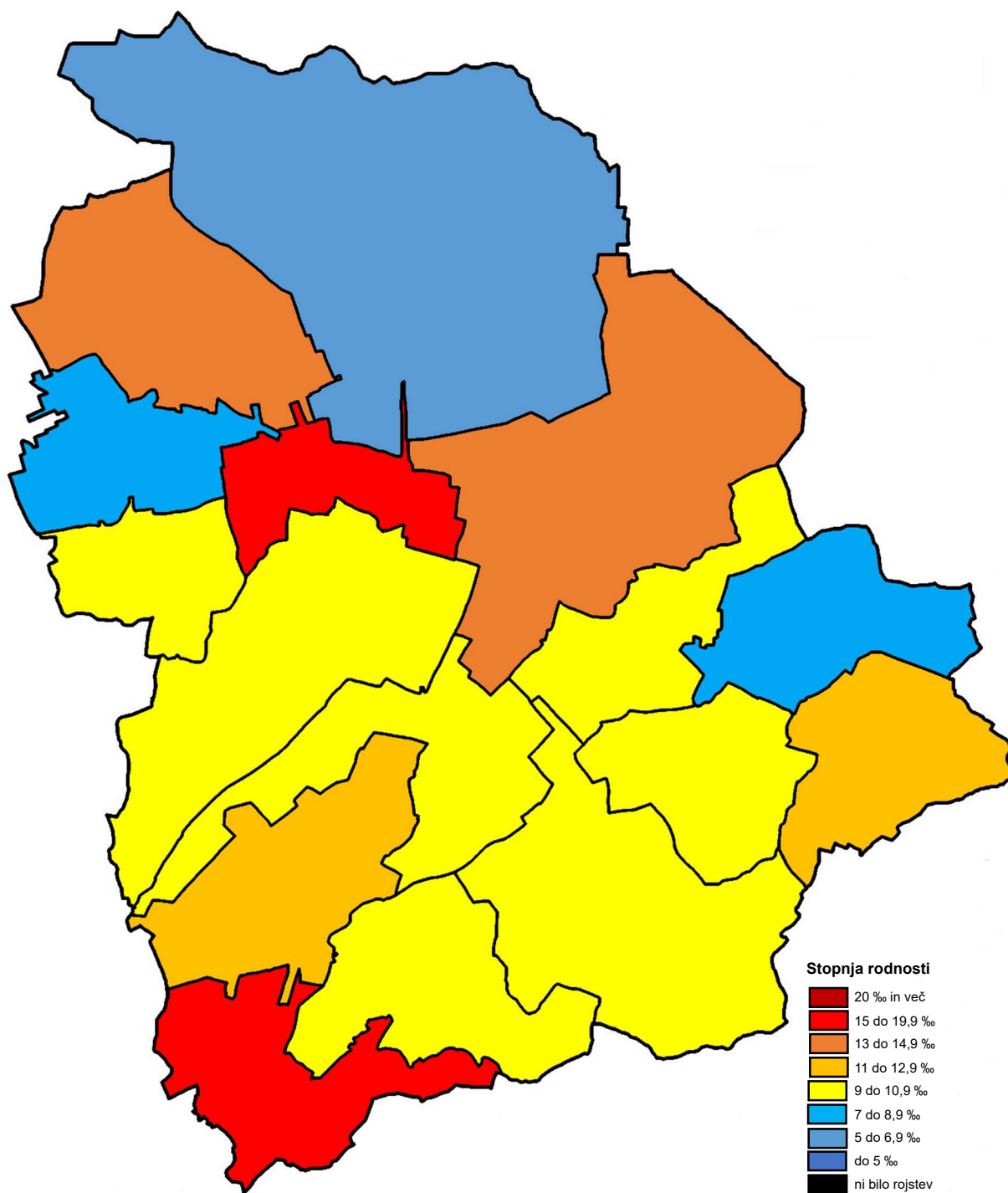
- neposredni dejavniki (dejavniki povezani s spolnimi navadami določene skupnosti, zanositvijo, nosečnostjo ipd.);
- posredni dejavniki (ekonomski, socialni, kulturni, antropološki, psihološki ipd.);

Graf 1: Gibanje rodnosti na območju občine Vodice v obdobju 1991–2022; primerjava s Slovenijo in Osrednjeslovensko statistično regijo. (vir podatkov: SURS)



Rodnost na obravnavanem območju je bila najvišja v obdobju takoj po drugi svetovni vojni, ko je presegla 25 ‰, nato pa se je postopno zniževala. V obdobju 1991 – 2022 je bilo na območju občine Vodice rojenih okoli 1 500 otrok, rodnost pa se je gibala med 7,9 in 14 ‰; v primerjavi s Slovenijo in z Osrednjeslovensko statistično regijo je občina Vodice, kljub izrazitim (med) letnim nihanjem, v povprečju izkazovala višjo rodnost.

Tudi med posameznimi naselji se pojavljajo precejšnje razlike na eni in (med) letna nihanja na drugi strani. Takšna nihanja in navidezno (ne)sledenje splošnim trendom so za območja z relativno majhnim številom prebivalstva nekaj povsem normalnega, saj v nekaterih starostnih skupinah, ki so ne nazadnje še ločene na moške in ženske, postanejo statistične verjetnosti dogodkov (rojstvo, smrt ...) zelo vprašljive oz. se pričnejo izgubljati. Lahko se celo zgodi, da so nekatere starostne skupine prazne. (Kotnik, 2019) Zaradi tega rodnost po posameznih naseljih prikazujemo kot povprečje rodnosti zadnjih 10 let. Nekaj letno povprečje vseeno daje nekoliko realnejšo podobo o dogajanju na področju rodnosti kot upoštevanje zgolj enega leta in to sploh v prebivalstveno majhnih naseljih.

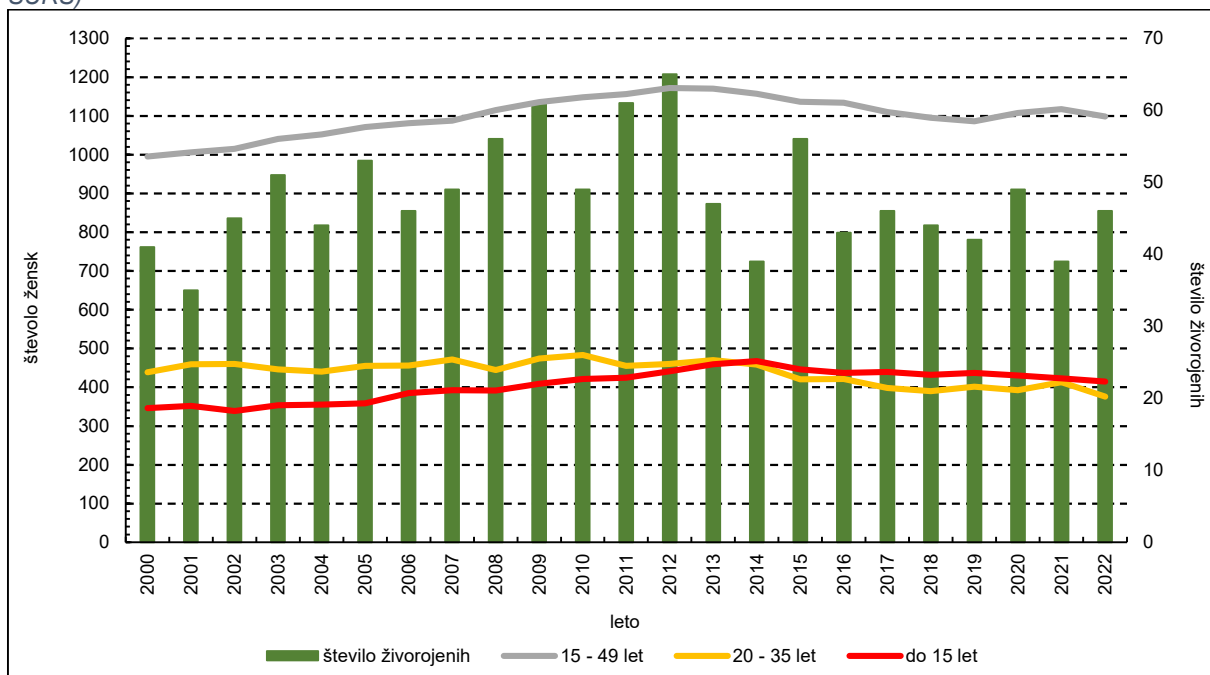


Slika 24: Povprečna stopnja rodnosti v občini Vodice v obdobju med letoma 2012 in 2022 (po naseljih)

V obdobju 2012 – 2022 je povprečna stopnja rodnosti v občini Vodice znašala 9,6 ‰. Med posameznimi naselji sta imela največjo povprečno stopnjo rodnosti Dobruša in Povodje, najmanjšo pa Vodice (6,9 ‰)

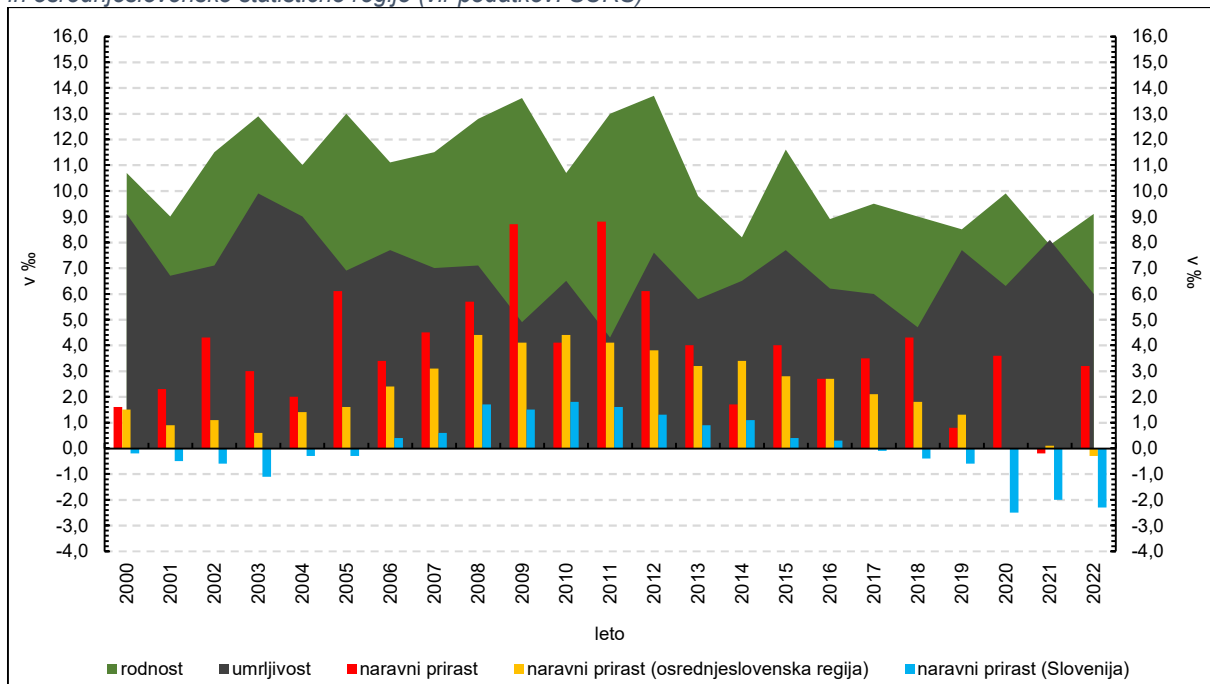
Z vidika demografskega potenciala je pozitivno, da se kljub letnim nihanjem, število žensk v t.i. rodni dobi (15–49 let) in tistih, ki v rodno dobo vstopajo, ne zmanjšujeta; fizična komponenta demografskega potenciala ostaja nespremenjena. Še posebej pozitivno je dejstvo, da je število deklet do 15 leta starosti, večje od števila žensk 20 – 35 let (»najbolj rodna doba«).

Graf 2: Gibanje nekaterih kazalnikov, povezanih z rodnostjo v občini Vodice v obdobju 2000 – 2022 (vir podatkov: SURS)



Območje občine Vodice ima relativno nizko stopnjo umrljivosti. Med letoma 2000 in 2022 se je gibala med 4,9 in 9,9 ‰ (povprečje 6,9 ‰), kar je precej nižje od slovenskega (9,6 ‰) in povprečja v osrednjeslovenski statistični regiji (8,2 ‰). Vzroke za takšne razmere lahko najdemo v relativno ugodni starostni sestavi prebivalstva (razmerje med mladim in starim prebivalstvom) – posledično nižja stopnja umrljivosti.

Graf 3: Rodnost, umrljivost, naravni prirast na območju občine Vodice v obdobju 2000 – 2022; primerjava s Slovenijo in osrednjeslovensko statistično regijo (vir podatkov: SURS)

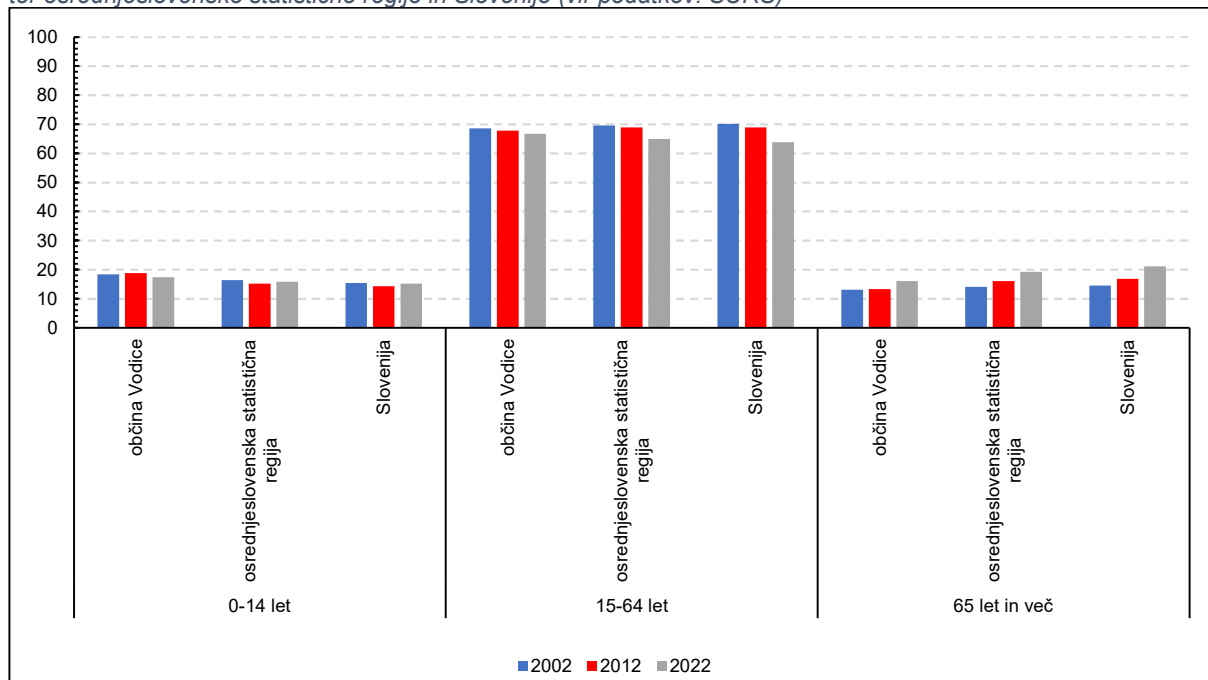


Nadpovprečen in relativno visok naravni prirast, ki se je v občini Vodice od preloma tisočletja naprej gibal med -0,2 in 8,8 ‰, je še bolj kot odraz rodnosti, odraz nizke stopnje umrljivosti.

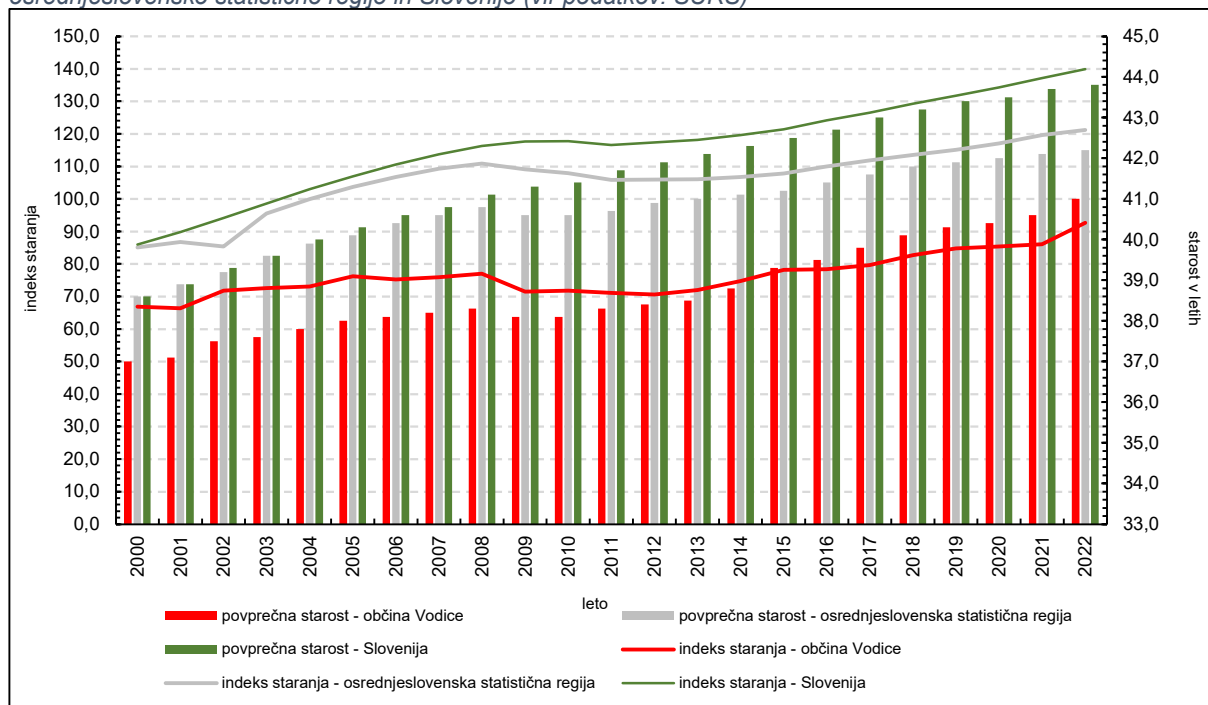
4.3. Starostna sestava

Starostna sestava prebivalstva prikazuje število prebivalcev po dopoljenih letih, povprečno starost ljudi in skupine prebivalstva po starostnih obdobjih in razmerjih med njimi. V veliki meri je odvisna od naravnega in selitvenega gibanja prebivalstva. Za Slovenijo je značilno staranje prebivalstva in podaljševanje povprečne življenjske dobe. Vzroke staranja »zaprtga prebivalstva« je potrebno iskati v zniževanju rodnosti in smrtnosti, medtem ko v odprtih igrajo pomembno vlogo tudi migracije oz. njihova selektivnost po starosti. (Kotnik, 2015)

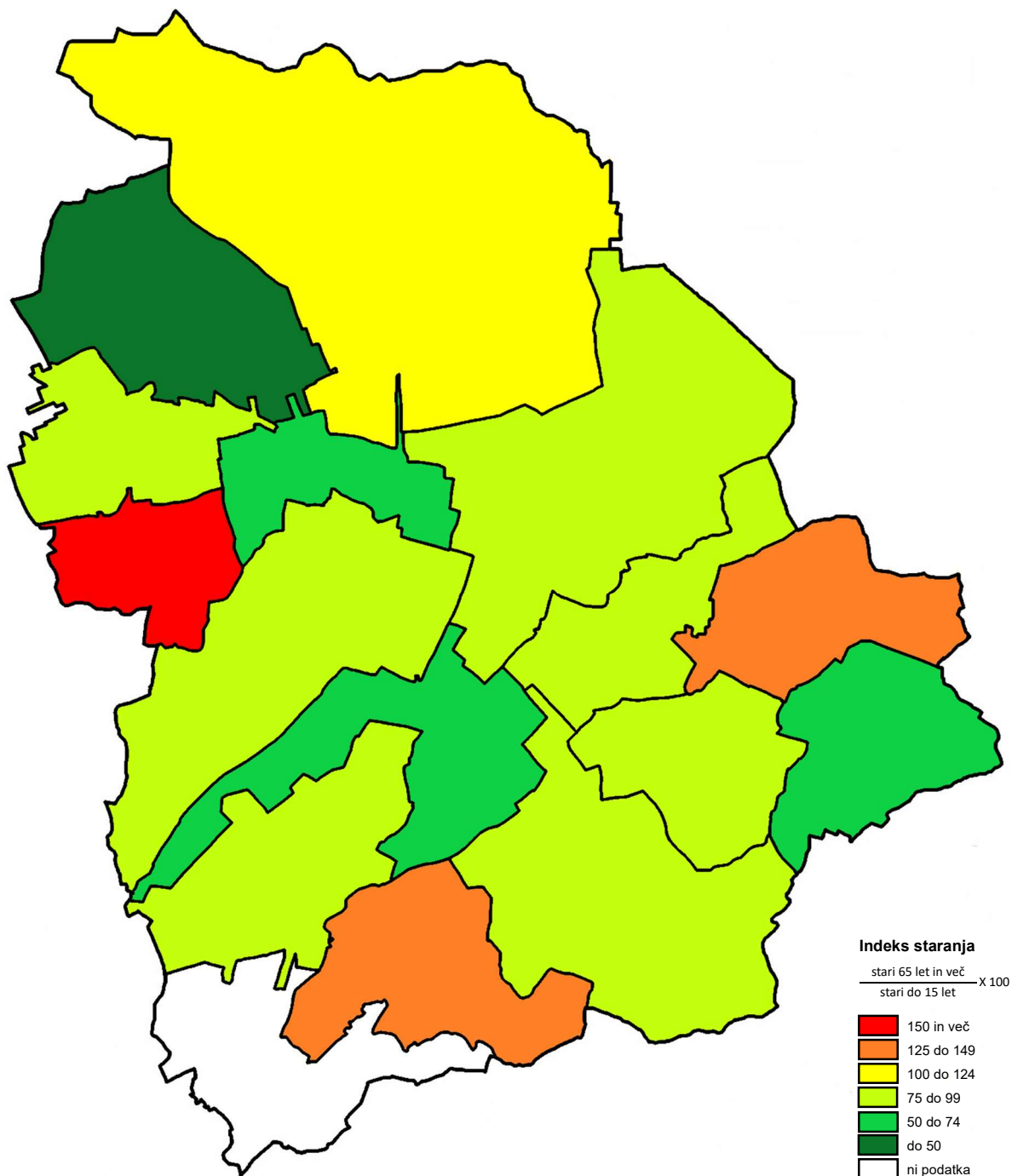
Graf 4: Starostna sestava (mladi, aktivni, stari kontingent) v letih 2002, 2012 in 2022; primerjava med občino Vodice ter osrednjeslovensko statistično regijo in Slovenijo (vir podatkov: SURS)



Graf 5: Povprečna starost in indeks staranja med letoma 2000 in 2022; primerjava med občino Vodice ter osrednjeslovensko statistično regijo in Slovenijo (vir podatkov: SURS)

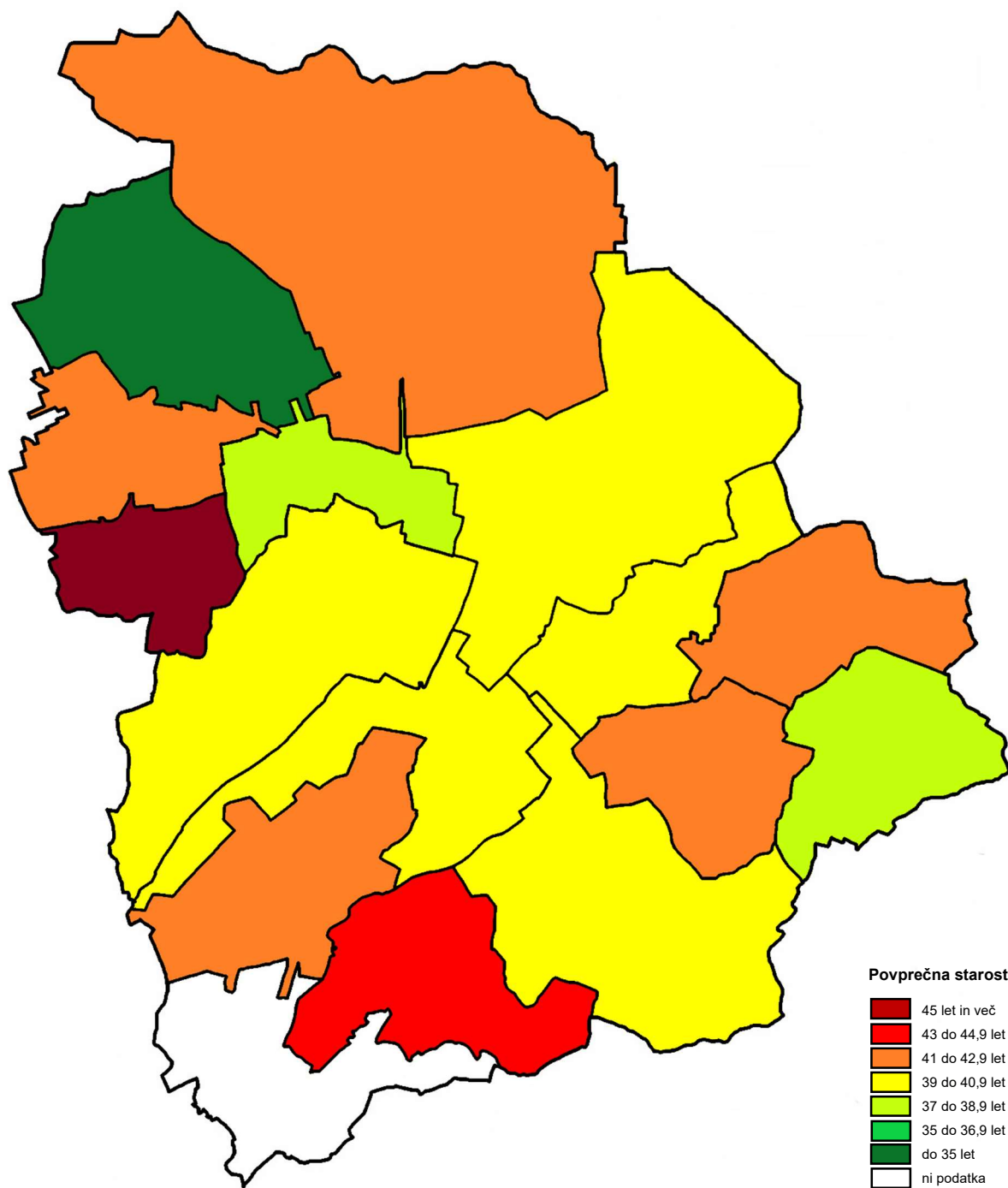


V primerjavi s Slovenijo in osrednjeslovensko statistično regijo izkazuje občina Vodice večja deleža mladega (0-14 let) in aktivnega prebivalstva (15-64 let) ter manjši delež starega prebivalstva (65 let in več). Indeks staranja, ki prikazuje razmerje med mladim in starim prebivalstvenim kontingentom in se po navadi uporablja za prikaz značilnosti starostne sestave na prebivalstveno majhnih območjih, kakršna je občina Vodice, še ni presegel 100, kar pomeni, da je število (posledično delež) mladih (še) večje od števila starih; v Sloveniji je indeks staranja presegel vrednost sto leta 2003, v osrednjeslovenski regiji pa leta 2004.



Slika 25: Indeks staranja v naseljih občine Vodice – 2022 (vir podatkov: SURS)

Med posameznimi naselji se pojavljajo velike razlike. Najnižji indeks staranja imajo Torovo (26,7), Šinkov Turn (59,7) in Polje pri Vodicach (60,8), najvišjega pa Dornice (175,0), Vojsko (137,5) in Koseze (136,0). V primerjavi s podatki za občino Vodice kot celoto izkazuje 8 naselij nadpovprečen indeks staranja, 7 podpovprečnega, za Povodje pa ni bilo podatkov.



Slika 26: Povprečna starost v naseljih občine Vodice – 2022 (vir podatkov: SURS)

8 naselij izkazuje povprečno starost, enako ali višjo od povprečja občine Vodice. Najvišjo med njimi Dornice (45,4 let) in Vojsko (43,4 let). Povprečno starost pod občinskim povprečjem izkazuje 7 naselij, najnižjo med njimi Torovo (34,7 let), za Povodje pa podatkov ni bilo na razpolago.

Delež mladega prebivalstva (0 – 14 let) se je na ravni občine Vodice v zadnjem desetletju nekoliko zmanjšal (18,8→17,3 %), vendar je še vedno večji od slovenskega povprečja in povprečja v osrednjeslovenski statistični regiji. Bistveno nižji od povprečja je tudi delež starega prebivalstva. Med posameznimi naselji obstajajo velike razlike. Najugodnejšo starostno sestavo izkazujejo Torovo, Dobruša in Šinkov Turn, za katera je značilen velik delež mladega in majhen delež starega prebivalstva, najmanj ugodno pa Dornice.

Tabela 5: Starostna sestava - deleži mladega, aktivnega in starega kontingenta v letu 2022; primerjava med naselji občine Vodice (vir podatkov: SURS)

	0–14 let (%)	15–64 let (%)	65 let in več (%)
Slovenija	15,1	63,8	21,1
Osrednjeslovenska statistična regija	15,8	64,9	19,3
Občina Vodice	17,3	66,7	16,0
Bukovica pri Vodicah	17,7	64,9	17,4
Dobruša	22,1	62,1	15,7
Dornice	12,1	66,7	21,2
Koseze	12,3	70,9	16,7
Polje pri Vodicah	18,1	70,9	11,0
Povodje	/	/	/
Repnje	15,5	69,2	15,3
Selo pri Vodicah	16,9	67,2	15,9
Skaručna	21,2	57,8	20,9
Šinkov Turn	20,5	67,4	12,1
Torovo	28,3	64,2	7,5
Utik	19,7	65,3	15,0
Vesca	22,7	60,0	17,3
Vodice	15,6	68,5	15,8
Vojsko	16,0	62,0	22,0
Zapoge	17,6	66,4	16,0

4.4. Selitvene značilnosti

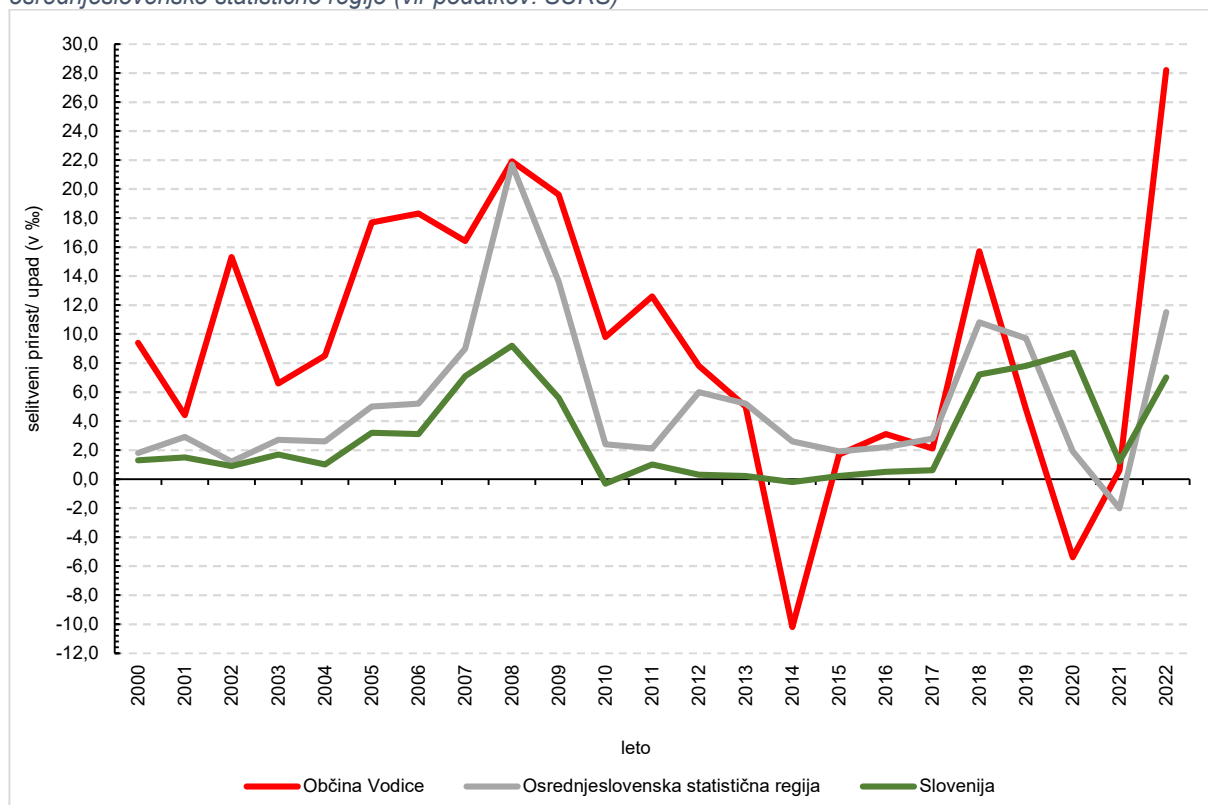
Selitve oz. migracije prebivalstva v pomembni meri odsevajo gospodarske, politične, narodne, verske in kulturne razmere posameznih območij. Ponavadi se opredeljujejo kot prostorski premiki prebivalcev (selivcev) iz odselitvenega v priselitveno območje. Zaradi številnih dejavnikov, ki nanje vplivajo oz. jih pogojujejo, so smeri selitvenih gibanj in njihov obseg veliko manj predvidljivi in stalni kot naravno gibanje prebivalstva. Ker gre za prostorske premike, govorimo o prostorski mobilnosti prebivalstva. (Kotnik, 2015)

Zaradi upadanja rodnosti in staranja prebivalstva so postale selitve na številnih območjih najpomembnejša sestavina razvoja oz. rasti prebivalstva. Selitveni tokovi so še pomembnejši za območja z manj prebivalci, saj lahko ima že majhna sprememba na področju priseljevanja ali odseljevanja pomemben vpliv na sestavo in prostorsko razporeditev prebivalstva. (Kotnik, 2015)

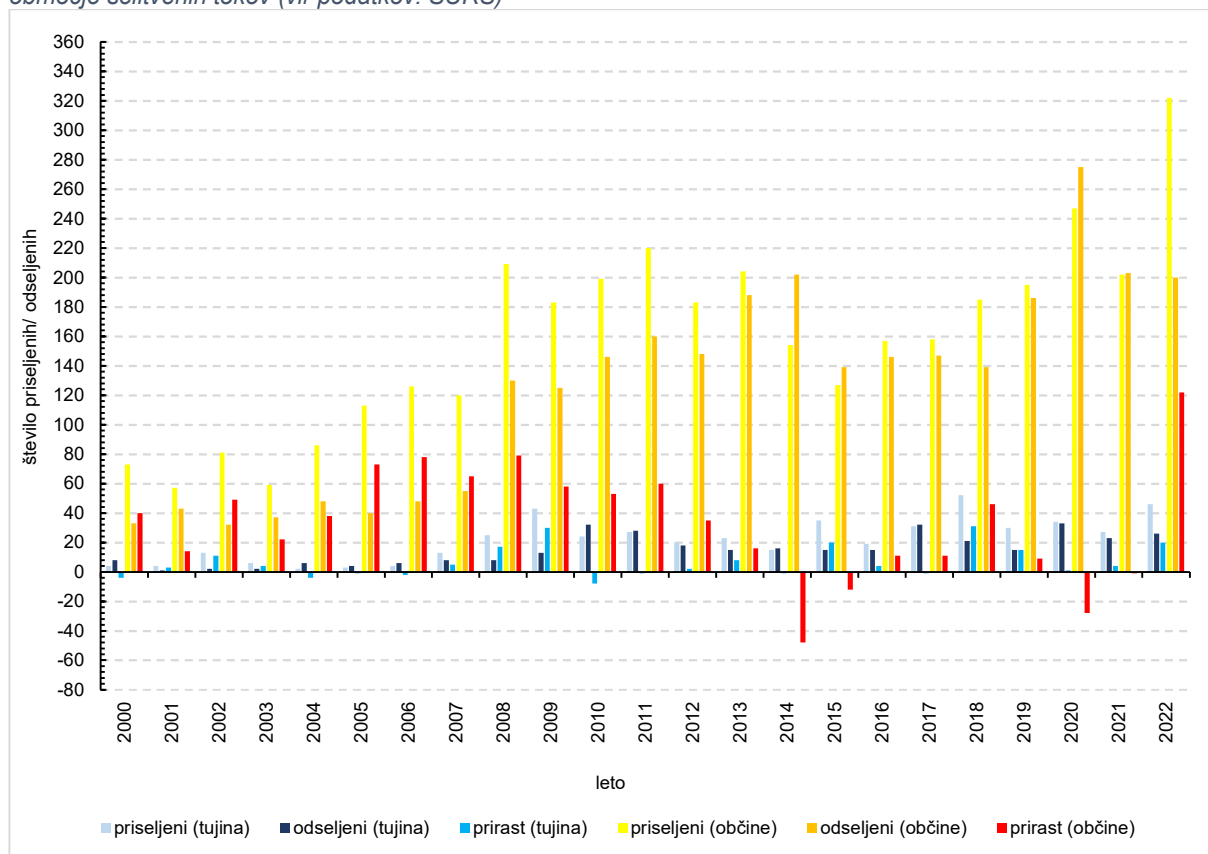
V obdobju med letoma 2000 in 2022 je občina Vodice izkazovala izrazito pozitiven selitveni prirast, ki se je gibal med 0,6 in 28,2 ‰. Selitveni upad je bil zabeležen le v letih 2014 (-10,2 ‰) in 2020 (-5,4 ‰). Povprečni selitveni prirast v obravnavanem obdobju je znašal 9,3 ‰, kar je bistveno več od slovenskega povprečja (3 ‰) in povprečja v osrednjeslovenski statistični regiji (5,3 ‰).

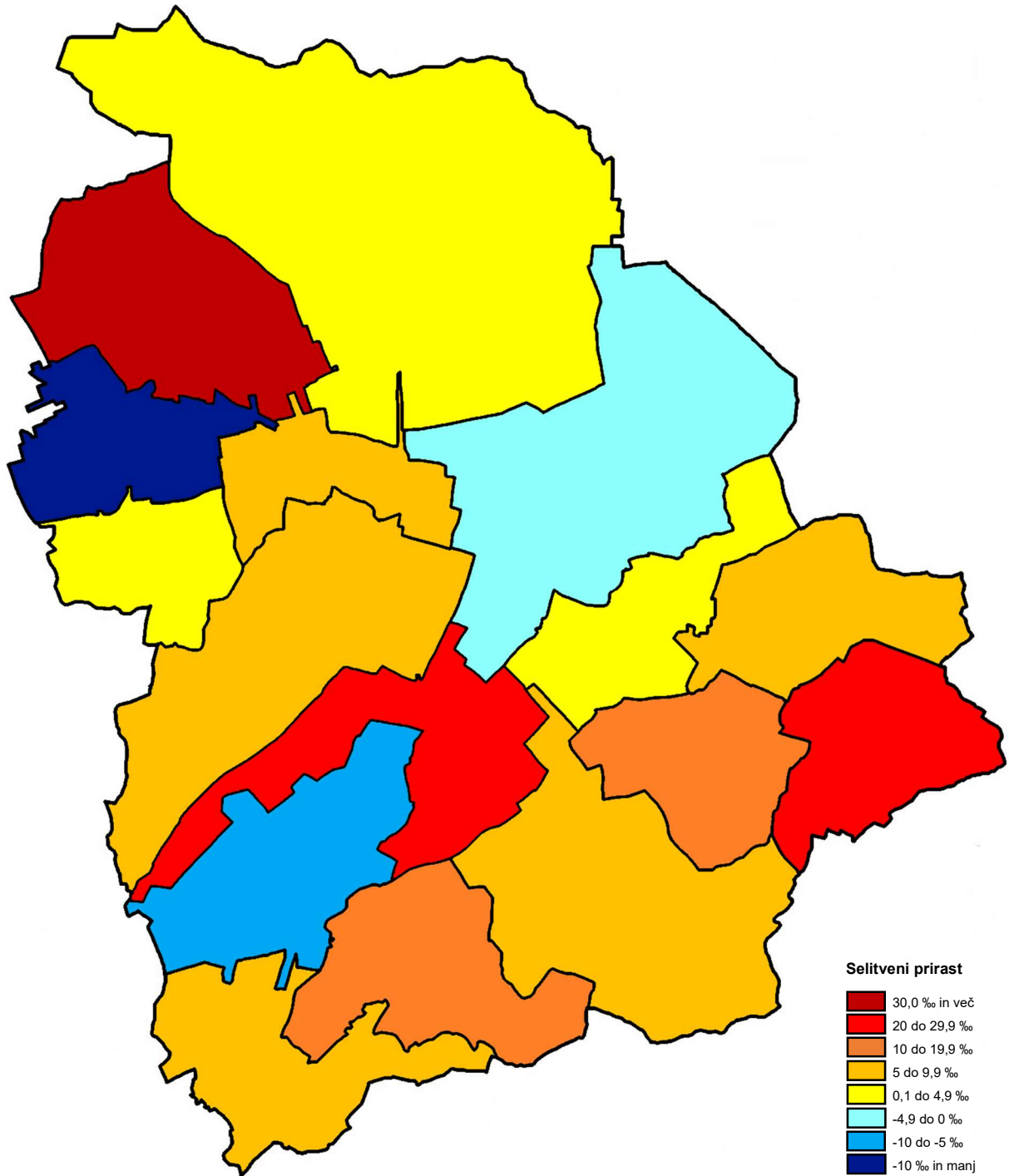
Glede na območje priseljevanja in odseljevanja so za občino Vodice značilni selitveni tokovi, ki potekajo med slovenskimi občinami. Po podatkih SURS se je v obdobju med letoma 2000 in 2022 na območje občine Vodice priselilo 4 160 prebivalcev (3 660 iz drugih slovenskih občin in 500 iz tujine), odselilo pa se jih je 3 217 (2 870 v druge slovenske občine in 347 v tujino); v primerjavi z vsemi priseljenimi je delež priseljenih iz tujine znašal 12 %, delež odseljenih (v primerjavi s številom vseh odseljenih) pa dobrih 10 %.

Graf 6: Stopnja selitvenega prirasta na območju občine Vodice v obdobju 2000–2022; primerjava s Slovenijo in z osrednjeslovensko statistično regijo (vir podatkov: SURS)



Graf 7: Priselitve, odselitve in selitveni prirast/upad na območju občine Vodice v obdobju 2000–2022, glede na območje selitvenih tokov (vir podatkov: SURS)





Slika 27: Selitveni prirast/upad v naseljih občine Vodice – povprečje za obdobje 2012 - 2022 (vir podatkov: SURS)

Podrobnejši pregled selitvenih značilnosti po posameznih naseljih nam kaže, da je imela v obdobju med letoma 2012 in 2022 večina naselij selitveni prirast, ki se je gibal med 1,5 in 33,3 ‰; relativno največji prirast je izkazovalo Torovo. Selitveni upad so imela tri naselja, in sicer Zapoge, Skaručna ter Bukovica pri Vodicach.

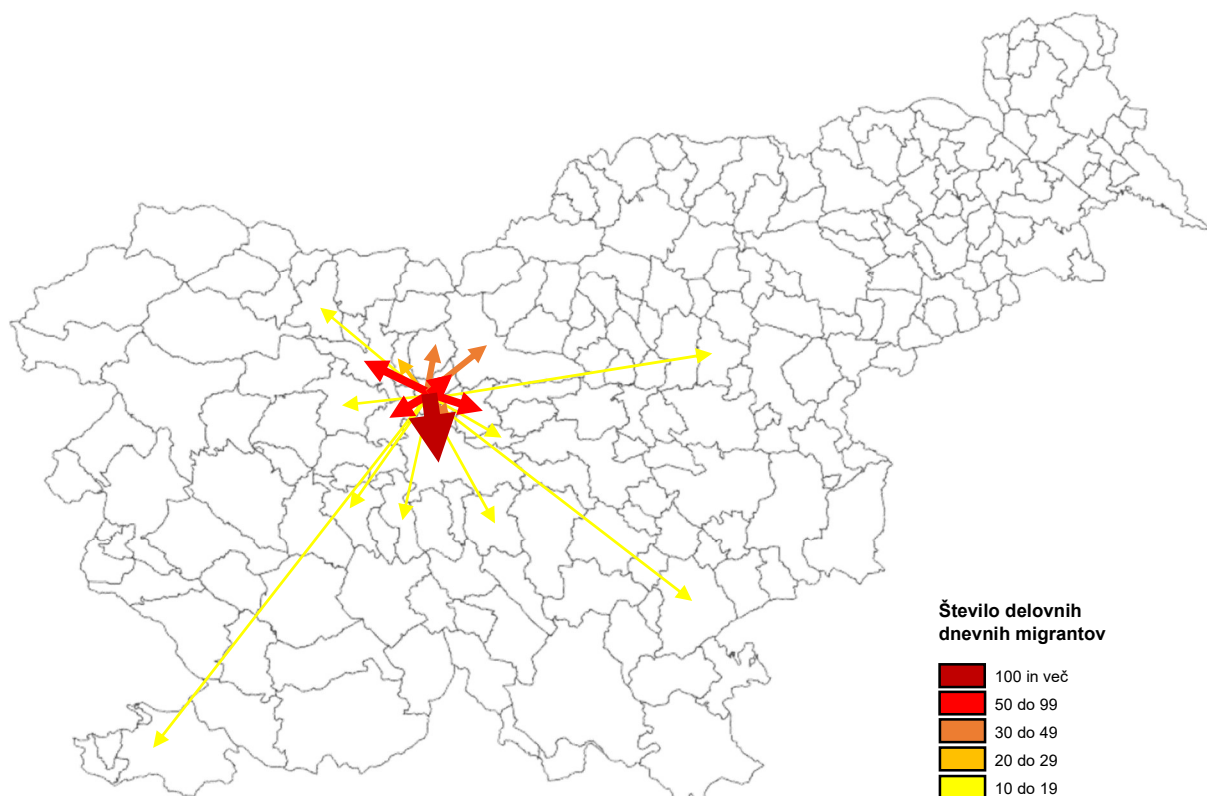
4.5. Dnevna migracija

Dnevna migracija se nanaša na gibanje prebivalstva med svojim domom in krajem, kjer opravljajo službene dolžnosti ali dejavnosti, navadno vsakodnevno, oziroma vsaj pet delovnih dni. Ta vrsta migracije se pojavlja predvsem v urbanih območjih, kjer ljudje živijo v enem kraju, vendar vsak dan potujejo v drug kraj zaradi zaposlitve, izobraževanja, nakupov ali drugih aktivnosti.

Dnevna migracija je posledica prostorske ločenosti med delovnimi mesti in prebivališči ter pogosto povzroča prometne gneče in obremenitve prometne infrastrukture v mestih, včasih že v predmestjih. Mnogo ljudi se dnevno vozi z avtomobili, vlaki, avtobusi ali drugimi prevoznimi sredstvi, da bi dosegli svoj zaposlitveni cilj in se nato vrnilo domov.

Ta oblika migracije je pomembna za razumevanje prometnih podatkov - načrtovanja prometa in urbanih študij. Prav tako ima lahko pomemben vpliv na kakovost življenja prebivalcev, prometno onesnaževanje, časovno učinkovitost in druge vidike vsakdanjega življenja v mestih.

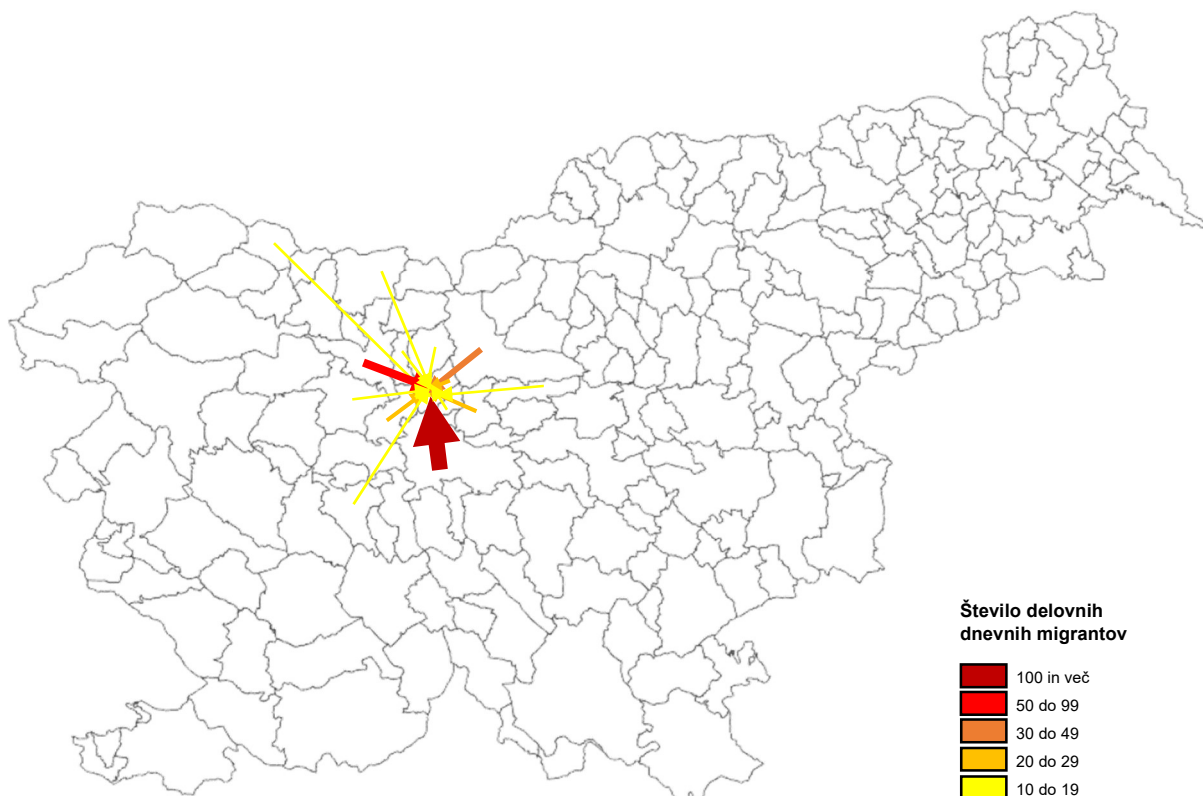
Občina Vodice je z vidika delovnih mest deficitarna. Indeks delovne migracije, ki ponazarja razmerje med številom delovno aktivnih glede na občino delovnega mesta in delovno aktivnim prebivalstvom s prebivališčem v občini je na obravnavnem območju pod 50.



Slika 28: Dnevni delovno migracijski tokovi iz občine Vodice v druge slovenske občine v letu 2022 (vir podatkov: SURS)

Po podatkih SURS za leto 2022 je bilo v občini Vodice 2 372 delovno aktivnih prebivalcev. Od tega jih je slaba petina delo opravljala v občini bivanja, dobrih 80 % (1 917) pa jih je na delo odhajalo v več kot 70 slovenskih občin in tujino. Z naskokom največ skoraj 1 200 (62 %) jih je dnevno migriralo v MO Ljubljana, več kot 50 prebivalcev pa je na delo hodilo v Kranj, Komendo, Domžale in Medvode. Najintenzivnejši delovni dnevni migracijski tokovi potekajo med sosednjimi občinami osrednjeslovenske in gorenjske statistične regije.

Na območju občine Vodice je zaposlenih nekaj več kot 1 100 delovno aktivnih prebivalcev, od tega 455 tistih s prebivališčem v občini, ostali pa na delo prihajajo iz drugih območij (668).



Slika 29: Dnevni delovno migracijski tokovi v občino Vodice iz drugih slovenskih občin v letu 2022 (vir podatkov: SURS)

Največ jih prihaja iz MO Ljubljana (161), MO Kranj (55) in občine Kamnik (47). V občino Vodice dnevno migrirajo delavci iz 90 slovenskih občin.

5. POSELITEV

5.1 Razvoj poselitve v občini Vodice od 1991 do danes

Občina Vodice je v zadnjih dveh desetletjih doživela rast prebivalstva, spremembe poselitvenih značilnosti (širjenje poselitve) in razvoj širše družbene infrastrukture. Zaradi bližine Ljubljane je postala privlačna za tiste, ki si želijo živeti zunaj mest, vendar imajo še vedno enostaven dostop do mestnih storitev in zaposlitvenih možnosti.

Pregled razvoja poselitev po posameznih naseljih

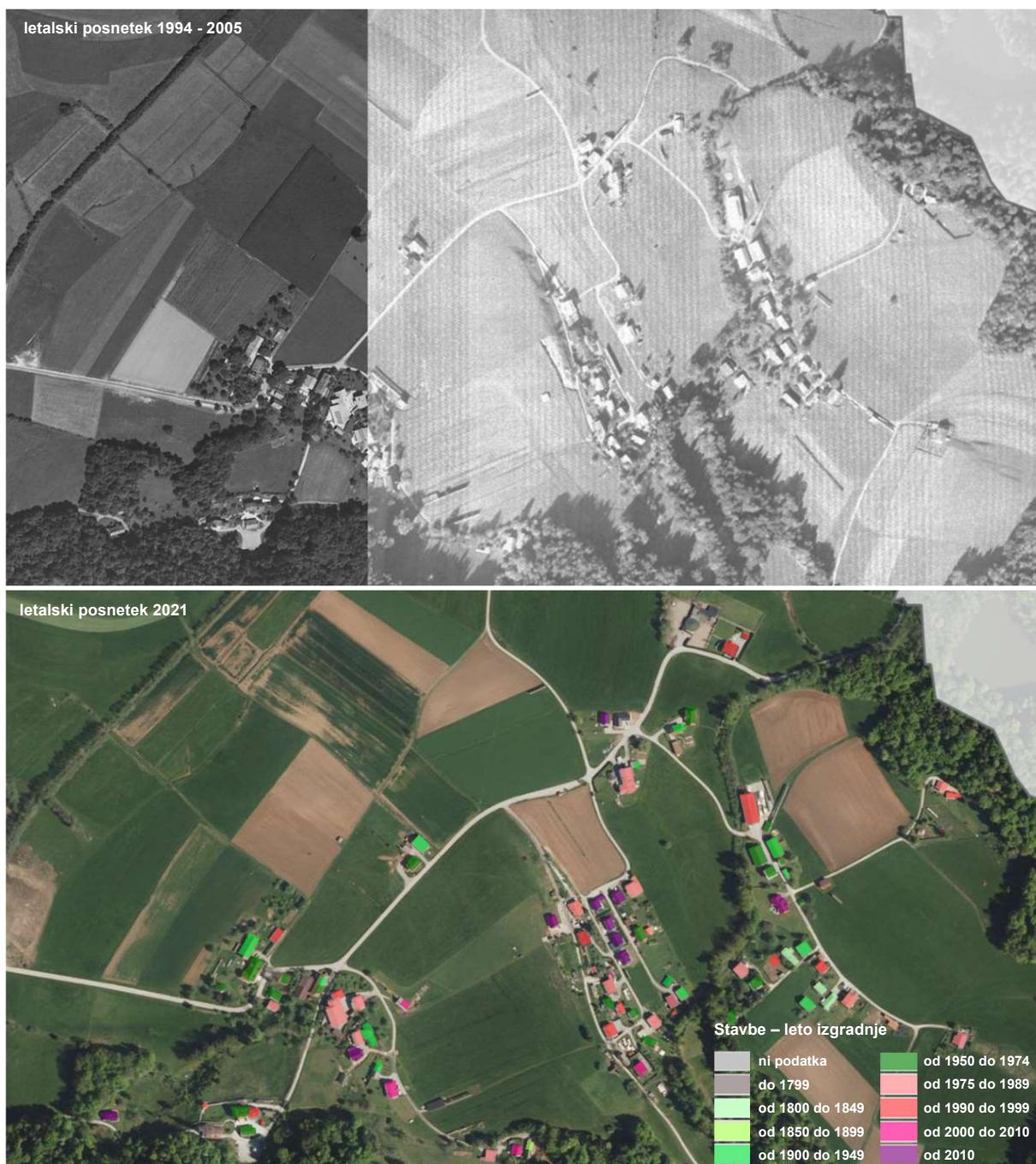
Koseze



Slika 30: Značilnosti poselitve v naselju Koseze (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Koseze ležijo ob cesti Vodice – Mengeš. V zadnjih treh desetletjih se je s poselitvenega vidika najbolj spremenil zahodni del naselja, ki meji na Utik. Število gospodinjstev se je v obravnavnem obdobju povečalo za okrog 50 %

Šinkov Turn



Slika 31: Značilnosti poselitve v naselju Šinkov Turn (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Več kot tretjina stavb v Šinkovem Turnu je bilo zgrajenih v zadnjih 30 letih; samo v zadnjem desetletju je zabeleženih približno 10 novogradenj. To dejstvo se odraža na večanju števila prebivalcev, gospodinjstev in prilagajanju (širjenju) družbene infrastrukture novim razmeram. Številni kolovozi oz. »poljske poti« so postale in postajajo dovozne poti do različnih objektov.

Utik



Slika 32: Značilnosti poselitve v naselju Utik (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Utik je eno izmed naselij, ki je s poselitvenega vidika v zadnjih treh desetletjih doživelo največje spremembe. Te so najbolj izrazite v osrednjem in vzhodnem delu naselja, kar je razvidno tako iz primerjave med letalskima posnetkoma kot tudi glede na leto gradnje stavb; več kot 50 stavb je bilo zgrajenih od leta 2000 dalje. Večanje števila stavbnega fonda se vzročno posledično odraža tako na številu prebivalcev kot številu gospodinjstev. Slednje se je v tridesetih letih podvojilo (61→164).

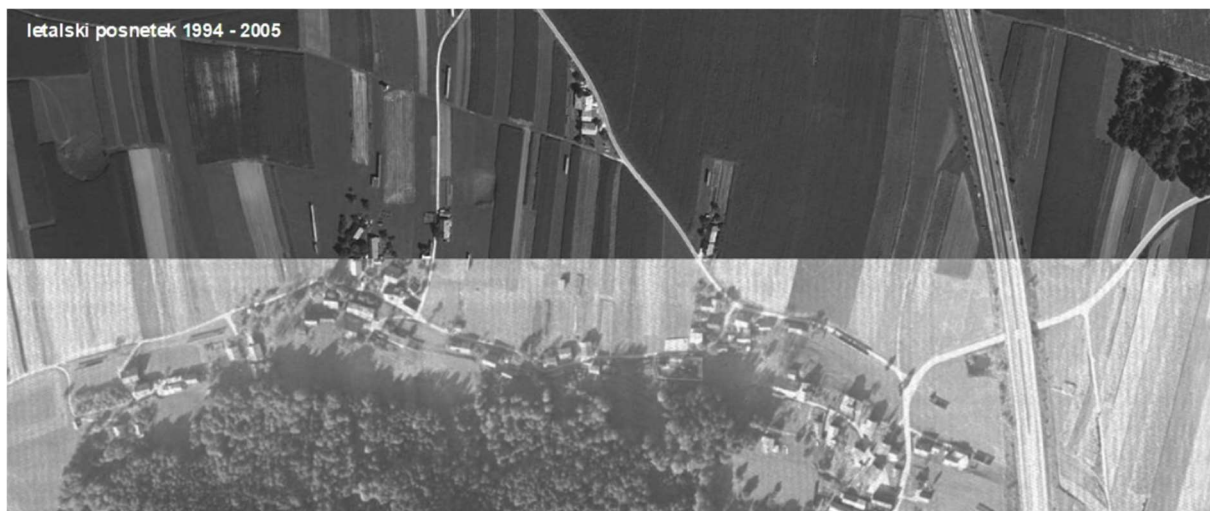
Bukovica pri Vodicah



Slika 33: Značilnosti poselitve v naselju Bukovica pri Vodicah (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Zahodni del naselja leži v ravninskem delu, medtem ko se vzhodni vse bolj širi v pobočje Bukovškega hriba. To je razvidno iz letalskih posnetkov; približno dve tretjini stavb zgrajenih v zadnjih dveh desetletjih je bilo zgrajenih na vznožju Bukovškega hriba. Površine, namenjene kmetijstvu, ležijo severno, južno in zahodno od naselja, vzhodni del pa je poraščen z gozdom.

Dobruša





Slika 34: Značilnosti poselitve v naselju Dobruša (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Dobruša se na vzhodu stika z Repnjami, na zahodu pa iz naselja vodi cesta proti Dornicam. Stanovanjski fond se je od začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja povečal za več kot 40 %, število prebivalcev in gospodinjstev pa za okoli 70 %.

Repnje



Slika 35: Značilnosti poselitve v naselju Repnje (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Repnje, z izjemo skrajnega jugovzhodnega dela ležijo zahodno od avtoceste Ljubljana – Kranj. V zadnjih tridesetih letih so tako s poselitvenega kot prebivalstvenega vidika doživele velike spremembe; največje spremembe so v južnem in jugozahodnem delu naselja. Stanovanjski fond se je od začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja povečal za polovico, število gospodinjstev se je več kot podvojilo, medtem ko se je število prebivalcev povečalo za skoraj 60 %; glede na obravnavane parametre gre za, gledano relativno, enega najhitreje rastočih naselij v občini Vodice. Poselitev se vse bolj širi v vznožje Repenjskega hriba.

Vodice



Slika 36: Značilnosti poselitve v naselju Vodice (vir podlage: PISO Vodice)

Vodice predstavljajo osrednje naselje občine in so, tako s prebivalstvenega kot poselitvenega vidika na eni ter nadgradnje in razvoja družbene infrastrukture na drugi strani, v zadnjih treh desetletjih doživele velike spremembe. Te so najbolj opazne v osrednjem (med Kamniško in Vodiško cesto), zahodnem in severovzhodnem delu, kjer se je intenzivnejša gradnja in posledično sprememba prostora pričela v drugi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja.

Selo pri Vodicah



Slika 37: Značilnosti poselitve v naselju Selo pri Vodicah (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Večina stavb v naselju Selo pri Vodicah je bilo zgrajenih v zadnjih 30 letih; samo v zadnjem desetletju je zabeleženih skoraj 20 novogradenj. To se odraža na večanju števila prebivalcev, gospodinjstev in prilagajanju (širjenju) družbene infrastrukture novim razmeram. Naselje se širi proti zahodu in jugozahodu. Do leta 1974 je bilo zgrajenih okoli 30 stavb – zgradb. (Medmrežje 3)

Skaručna



Slika 38: Značilnosti poselitve v naselju Skaručna (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Skaručna leži vzhodno od avtoceste Ljubljana – Kranj. V veliki meri je to starejše naselje, manjšo novogradnjo (med letom 2000 in do sedaj) je opaziti v južnem delu naselja. In sicer v "starejšem" delu je nekaj manj kot 20 stavb zgrajenih v zadnjih 22 letih. V južnem delu, je opaziti nekaj manj kot 15 novih stavb (od leta 2000) od tega je ena zgrajena po letu 2010. (Medmrežje 3)

Vesca



Slika 39: Značilnosti poselitve v naselju Vesca (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Vesca leži na vzhodnem delu Skaruškega polja, severno od osamelca Rašice (Vrh Staneta Kosca 641 m). Je manjše gručasto naselje skoraj polovičnim deležem novogradnje. Le ta je razporejena po vsem naselju, le jugovzhodu so 3 zgradbe starejše od leta 1989. Pomemben podatek za poseljevanje je, da je naselje precej zamočvirjeno. (Medmrežje 3)

VOJSKO



Slika 40: Značilnosti poselitve v naselju Vojsko (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Vojsko leži na jugozahodnem robu Skaruškega polja ter del naselja leži na ravninski terasi, vzporedno s cesto Skaručna – Koseze. Naselje je razloženo. Naselje leži na zahodni strani, med tem, ko so na vzhodni strani le pridelovalne površine. Severni del Vojskega se

imenuje Gmajnica. Tam je v zadnjih 20 letih zgrajenih 10 novih stavb, med tem, ko v osrednjem delu le ena in južnem delu 2 novi zgradbi. (Medmrežje 3)

Povodje



Slika 41: Značilnosti poselitve v naselju Povodje (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Povodje je gručasta vasica, ki leži ob avtocesti Ljubljana–Kranj. Leži na najožjem prehodu med Šmarno goro in Rašico. Vzhodno od naselja se dviga Mali vrh (489 m), na njegovem pobočju je velik kamnolom. Kot je zgoraj opaziti, je naselje Povodje, zelo majhno. Od leta 2000 se je zgradila le ena stavba, ostalo ostaja vse enako. Manjša zanimivost za tako malo naselje je, da na stičišču z naseljem Skaručna stoji zanimivo kužno znamenje, najverjetneje postavljeno leta 1668 ter v celoti zgrajeno iz peščenca. (Medmrežje 3)

Polje pri Vodicah



Slika 42: Značilnosti poselitve v naselju Polje pri Vodicah (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Polje pri Vodicah je obcestno naselje, sredi Skaruškega polja. Leži ob meji ilovnatega sveta, ki se rahlo nagiba proti vzhodu. Hiše so ob krajevni cesti, ki se od ceste Skaručna–

Bukovica odcepi proti Vesci. Naselje se je od leta 2010 širilo v severnem delu. V ostalih delih manj oziroma nekaj malega okoli celotnega naselja. (Medmrežje 3)

Dornice



Slika 43: Značilnosti poselitve v naselju Dornice (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Dornice so razloženo naselje jugozahodno od Vodice. Njihova lega je nad ravnico na severnem vznožju Smledniškega hriba (483 m). V naselju sta dve novi zgradbi, zgrajeni po letu 2010 (v zahodnem in osrednjem delu po ena) in 3 stavbe zgrajene med leti 2000 - 2010 enako v osrednjem in zahodnem delu naselja. (Medmrežje 3)

Zapoge



Slika 44: Značilnosti poselitve v naselju Zapoge (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Zapoge je obcestno naselje. Leži na dnu plitve kotanje v južnem delu Kranjskega polja, ob glavni krajevni cesti med Vodnicami in Valburgo. Nove stavbe, zgrajene po letu 2010, so razpršene po celotnem naselju in jih je 8. Med letoma 2000 in 2010 je bilo zgrajenih 12 zgradb do leta 2010. (Medmrežje 3)

Torovo



Slika 45: Značilnosti poselitve v naselju Torovo (vir podlage in podatkov: PISO Vodice)

Naselje Torovo je zelo razloženo obcestno naselje, z malo zgradbami/gospodinjstvi posledično tudi s prebivalci. Leži na neizraziti vzpetini med Zapogami in Vodnicami. V zgodnjem času med leti 1900 in 1949 je bilo zgrajenih 6 stavb. V zadnjih 30 letih je več kot polovica stavb v Torovem, zgrajenih na novo. V zadnjem desetletju je zabeleženih 10 novogradenj.

6. INTERVJUJI

Anonimni razgovori so bili opravljeni bolj z naključnimi kot izbranimi osebami, deljenimi le na priseljence in odseljence. Letnice so izvzete po letih in podane enako kot pri izrabah stavb.

INTERVJU 1: Sem opravila z družino, ki se je preselila v naselje Koseze leta 2009. Starša sta bila srednjih let z otrokoma, ki sta obiskovala vrtec oziroma šolo. Za občino Vodice so se odločili zaradi družinskih korenin. Vodice so jim tudi omogočile več prostega časa za druženje zaradi krajših voženj v službe. Pritegnilo jih je naravno okolje in bližina šole. Vselili so se v novogradnjo, pred tem so poznali le življenje v bloku. Trenutno nimajo želje po selitvi.

INTERVJU 2: Sem opravila z družino z več otroki, ki se je leta 2021 iz Zagorske regije preselila v Repnjo. Starši imajo sedaj precej bližje do delovnega mesta v prestolnici, lažje je tudi s hobiji otrok. Za občino Vodice so se odločili zaradi bližine večjih krajev ter dobrih prometnih povezav. Najbolj jih je pritegnila neposredna bližina narave ter pestrost igrišč za druženje. Migracije opravljajo dnevno, celo po večkrat.

INTERVJU 3: Zrel par prihaja iz občine Ljubljana, kjer je živel v vrstni hiši na njenem obrobju. Za občino Vodice se je predlani odločil zato, ker si je želel po odhodu že odraslih otrok zaživeti še bolj v objemu narave. Nov dom, prilagojen za dva, je izbral na širšem območju, ki ga je že poznal. V kratkem si ne želita ponovno ustvarjati stresa s selitvijo, saj sta s prijaznimi sosedi ter bližino prestolnice, kamor dnevno še migrirata, izredno zadovoljna.

INTERVJU 4: Je potekal z osebo, ki se je lani odselila v občino Kamnik. Prvotno osebnemu razlogu se je pridružil finančni. Pred tem je opravljala dnevne migracije v občino Ljubljano. Da bi se preselila nazaj, jo je velikokrat zamikalo, saj ima globoke korenine v svojem kraju, kjer ji je ustrezala prijaznost ljudi in medsebojna pomoč.

INTERVJU 5: Študentka se je odselila leta 2018, ko je zaključevala študij in zanosila. Pravi, da ji ni bilo nikoli žal, da je zapustila občina Vodice, pogreša le bližino svoje družine. Pred selitvijo je dnevno migrirala v prestolnico, kjer se je šolala in občasno opravljala delo.

INTERVJU 6: Je bil zelo poseben, saj se je družina selila v sosednji kraj iste občine. Selitev je trajala približno tri leta, čas ni bil ovira. Preselili so se iz Vodice v naselje Vesca iz prostorske stiske v želji po samostojnem življenju brez prevelike stiske v hiši staršev (starih staršev). Njihove poti ne vodijo le na delovno mesto in v šolo, temveč tudi do hobijev, ki jih celotna družina tedensko obiskuje.

INTERVJU 7: Oseba že vse življenje živi v Kosezah. Z devetdesetimi leti je med najstarejšimi občani vodiške občine. Nikoli ni razmišljala, da bi se odselila, saj je že kot otrok delala na kmetiji in bila kasneje tudi njen dedič. V naselju, ki ni več tako majhno kot v njenem otroštvu, ji je bilo nekdanj najbolj všeč, da so se z ostalimi otroki igrali in si pozimi uredili smučišče, prilagojen teku na smučeh, v poletnem času pa se namakali v potoku. V času delovne dobe je obdeloval zemljo, družina pa se je preživljala s prodajo pridelkov, ko se je enkrat tedensko z vozom konjem odhajalo v Ljubljano na tržnico.

UGOTOVITVE INTERVJUJEV: Ugotovili smo, da se je večina prebivalcev preselilo zaradi bližine večjih delovnih mest, kot so: Kamnik, Domžale, Trzin, Ljubljana, Kranj, ... Tretjina anketirancev je v občino Vodice se preselila zaradi prednikov. Slabost kraja je, da je majhen, in se hitro širi v predmestje. Predvsem potrebno je poudariti razliko med življenjem 50 let nazaj in sedaj, kako hitro se razvija.

7. SKLEP

Osrednjeslovenska statistična regija oz. Ljubljanska urbana regija je območje, na katerem se je v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja uveljavil trend suburbanizacije. Ta je na različne načine vplivala in spremenila prebivalstveno ter poselitveno podobo območja, hkrati pa je vplivala na razvoj širše družbene infrastrukture.

Po letu 1991, še posebno v drugi polovici devetdesetih let, je bila najhitrejša rast prebivalstva značilna za manjša pretežno ruralna območja. V primerjavi z obdobjem 1981- 1991 se je torej območje naraščanja prebivalstva prostorsko razširilo iz ožjega in gosto poseljenega območja tudi na podeželska območja v regiji. Nova poselitev na podeželju je bila izrazito razpršena, pogosto izven ali na obrobju obstoječih ruralnih naselij. (Rebernik, 2004)

Spremembe v demografski in poselitveni podobi občine Vodice časovno in z značilnostjo sovpadajo s prej omenjenim trendom suburbanizacije Ljubljanske urbane regije. Z demografskega gledišča je za obdobje od začetka devetdesetih do danes potrebno izpostaviti relativno enakomerno rast števila prebivalcev, ki je bila najbolj intenzivna v obdobju med letoma 1995 in 2010. Rast je bila posledica nadpovprečnega naravnega in selitvenega prirasta. Selitvene značilnosti pritrjujejo vplivu, ki ga je imela (ima) suburbanizacija na obravnavano območje. Občina Vodice ima selitveni prirast, ki se v zadnjih dveh desetletjih giblje na povprečni ravni dobrih 9 ‰, med letoma 2000 in 2010 pa je celo presegel 13 ‰; navedene vrednosti so 2-krat višje od povprečja v Osrednjeslovenski statistični regiji in kar 4-krat višje od slovenskega povprečja. Podrobnejša analiza selitev kaže, da izrazito prevladujejo selitve med posameznimi občinami, ki predstavljajo skoraj 90 % vseh selitev, in da med priseljenimi prevladuje mlado aktivno prebivalstvo, kar je ugodno z vidika demografskega potenciala območja.

Naslednji kazalnik, ki neposredno kaže na značilnosti suburbanizacije na obravnavanem območju, je izrazita deficitarnost delovnih mest, v primerjavi s številom delovno aktivnega prebivalstva s prebivališčem v občini Vodice; indeks delovne migracije je pod 50. Delovnih mest je relativno malo, kar povzroča intenzivne dnevno migracijske tokove v večja zaposlitvena središča, še posebej v Ljubljano.

Demografski vidik se je vzročno posledično odrazil na poselitvenih značilnostih območja. Poselitev v občini Vodice (pretežno enodružinske hiše) se je postopoma širila ob trasi avtoceste in njenih priključkih regionalnih in medkrajevnih cestah. Kljub vse večjim pritiskom na prostor, predvsem na kmetijske površine, poselitev v zadnjem obdobju v veliki meri sledi zasnovi zgoščevanja naselij, z zapolnjevanjem še nepozidanih vmesnih prostorov.

Vsled napisanemu lahko prvo hipotezo, **»Suburbanizacija Ljubljane je vplivala na prebivalstveni in poselitveni razvoj občine Vodice«**, potrdim.

Potrdim lahko tudi drugo hipotezo, **»V sedanji demografski podobi občine Vodice imajo migracije vlogo regulatorja števila prebivalcev«**. Kljub nadpovprečnemu naravnemu prirastu v občini Vodice (0,2‰ – 8,8‰, v Sloveniji -2,0‰), ki ga je, z izjemo zadnjih nekaj let, izkazovala občina Vodice, je največji delež k skupni rasti prebivalstva prispeval selitveni prirast (9,3‰ - občina Vodice, 3‰ – Slovenija in 5,2‰ – Osrednjeslovenska statistična regija). Ta trend se je ohranil do danes, medtem ko se je naravni prirast, predvsem zaradi zniževanja stopnje rodnosti, precej zmanjšal. Glede na splošni trend zniževanja rodnosti so migracije tiste, ki v največji meri vplivajo na število prebivalcev.

8. POVZETEK

V diplomskem delu smo obravnavali prebivalstvene in poselitvene značilnosti občine Vodice v kontekstu suburbanizacije ljubljanske urbane regije. Prostorsko smo se omejili na občino Vodice kot celoto, a smo pri vsebinah, pri katerih smo ocenili, da je z vidika podrobnejšega razumevanja določenih značilnosti to nujno in smiselno, naredili primerjavo med posameznimi naselji (sestavni deli občine Vodice) na eni ter z osrednjeslovensko statistično regijo in s Slovenijo na drugi strani; predpogoj za to je bila dostopnost statističnih podatkov. Časovna opredelitev se je nanašala na obdobje 1991 – 2022. Gre za obdobje, ki časovno sovпада s spremembami prebivalstvenih, poselitvenih in še kakšnih značilnosti Ljubljane in bližnje okolice.

Teoretični del je bil namenjen predstavitvi nekaterih osnovnih pojmov neposredno povezanih s temo diplomskega dela, kot so: demografija, prebivalstvo, poselitev, vrste naselij, urbanizacija, suburbanizacija ipd.

V okviru demografske analize smo podrobneje obravnavali kazalnike, ki se nanašajo na skupno število prebivalcev, naravno in selitveno gibanje ter dnevne migracijske tokove, povezane z delom. Po podatkih SURS (2022) je v 16 naseljih občine Vodice živel 4.974 prebivalcev, kar občino uvršča med prebivalstveno manjše občine osrednjeslovenske statistične regije. Povprečna gostota je bila 158,4 prebivalcev/ km², kar je 1,5-krat več od slovenskega povprečja. Med posameznimi naselji izstopajo Vodice, ki so z vidika števila prebivalcev 3,5-krat večje od naslednjega (Utik – 493). V obravnavanem obdobju se je število prebivalcev na ravni občine povečalo za ok. 40 %, med posameznimi naselji pa obstajajo velike razlike. Največjo relativno rast izkazujeta Dobruša in Utik, absolutno pa Vodice. Z izjemo Povodja so vsa naselja izkazovala rast števila prebivalcev.

Kazalniki, ki ponazarjajo značilnosti naravnega gibanja prebivalstva (rodnost, umrljivost, naravni prirast) so v primerjavi z osrednjeslovensko statistično regijo in s Slovenijo ugodnejši. Stopnja rodnosti se je v obravnavanem obdobju gibala med 7,9 in 14 ‰, kar so kljub nihanjem, značilnim za prebivalstveno manjša območja, relativno visoke vrednosti. Umrljivost je bila nižja od povprečja, posledično je bil naravni prirast pozitiven in se je v povprečju gibal ok. 4 ‰ (-0,2 – 8,8 ‰). Tudi tukaj se med posameznimi naselji pojavljajo velike razlike.

Starostno sestavo označuje relativna stagnacija oz. postopen upad števila mladega in večanje števila starega prebivalstva. Kljub temu da je indeks staranja, ki ponazarja razmerje med številom starega in mladega prebivalstva, tako v Sloveniji kot osrednjeslovenski statistični regiji že pred dvema desetletjema presejal vrednost 100 (število starih je večje od števila mladih), je na obravnavnem območju še vedno nižji. Po podatkih SURS (2022) je delež mladega kontingenta 17,3 %, starega pa 16,0 %. Povprečna starost se sicer zvišuje, a je z 41 leti skoraj tri leta nižja od slovenskega in leto od povprečja osrednjeslovenske statistične regije

Najintenzivnejši delovni dnevni migracijski tokovi potekajo med sosednjimi občinami osrednjeslovenske in gorenjske statistične regije. Po podatkih SURS za leto 2022 je bilo v občini Vodice 2372 delovno aktivnih prebivalcev. Od tega jih je slaba petina delo opravljala v občini bivanja, dobrih 80 % (1917) pa jih je na delo odhajalo v več kot 70 slovenskih občin in tujino.

Analiza poselitvenih značilnosti je temeljila na primerjavi letalskih posnetkov z obdobja 1994–2005 in stavbnega fonda po posameznih naseljih glede na leto gradnje. Ugotovili smo, da se trend rasti prebivalstva vzročno posledično odraža tudi pri širjenju poselitve. V zadnjih 30 letih je bilo na nekaterih območjih zgrajenega več kot 50 % celotnega stavbnega fonda naselij, precej pa se je spremenila tudi širša družbena infrastruktura.

V okviru intervjujev smo ugotavljali vzroke za priseljevanje na obravnavano območje. Enega izmed glavnih objektivnih razlogov predstavlja bližina Ljubljane, v korelaciji dobre prometne povezanosti na eni in prijetno bivalno okolje, ki ga nudi občina Vodice, na drugi strani. Finančni faktor, ki je bil v preteklosti pomembnejši, se v zadnjih letih zmanjšuje; cene nepremičnin na »robni območjih« ne zaostajajo dosti za cenami v prestolnici. Med subjektivnimi vzroki prevladuje »navezanost na kraj« (korenine).

9. SUMMARY

The thesis discusses the population and settlement characteristics of the Municipality of Vodice in the context of suburbanisation of the Ljubljana urban region. Spatially, therefore, we limited ourselves to the municipality of Vodica as a whole, but in the case of topics where we assessed that this is necessary and meaningful from the point of view of a more detailed understanding of certain characteristics, we made a comparison between individual settlements (components of the municipality of Vodice) on the one hand and with the Osrednjeslovenska statistical region and with Slovenia on the other; A prerequisite for this was the availability of statistics. The timing referred to the period 1991-2022. This is a period that coincides with changes in population, settlement and other characteristics of Ljubljana and its surroundings.

The theoretical part was devoted to the presentation of some basic concepts directly related to the topic of the thesis, such as: demography, population, settlement, types of settlements, urbanization, suburbanization, etc.

As part of the demographic analysis, we discussed in more detail the indicators relating to the total number of inhabitants, natural and migration trends and daily migrations related to work. According to the SURS data (2022), there were 4,974 residents in 16 settlements of municipality Vodice, which places the municipality among the smaller municipalities of the Osrednjeslovenska statistical region. The average density was 158.4 inhabitants / km², which is 1.5 times higher than the national average. Among individual settlements, Vodice stands out, which are 3.5 times larger than the next in terms of population (Utik – 493). During the period under review, the population at municipality level increased by ok. 40%, but there are significant differences between individual settlements. Dobruša and Utik show the highest relative growth, and absolutely Vodice. With the exception of the river basin, all settlements showed growth in the number of inhabitants.

Indicators illustrating the characteristics of natural population movements (fertility, mortality, natural change) are more favourable than the Osrednjeslovenska statistical region and Slovenia. The fertility rate varied between 7.9 and 14 ‰ over the period considered, which are relatively high despite fluctuations typical of smaller populations. Mortality was lower than the average, consequently natural increase was positive and on average ranged ok. 4 ‰ (-0,2 – 8,8 ‰). Here, too, significant differences arise between individual settlements.

The age structure is characterized by relative stagnation, i.e. a gradual decline in the number of young people and an increase in the number of old population. Despite the fact that the ageing index, which illustrates the ratio between the number of old and young people, exceeded 100 two decades ago in both Slovenia and the Osrednjeslovenska statistical region (the number of old people is higher than the number of young people), it is still lower in the area under consideration. According to the SURS (2022), the share of young contingent is 17.3% and the old contingent 16.0%. The average age is increasing, but at 41 years it is almost three years lower than the national statistical region and a year lower than the Osrednjeslovenska statistical region.

The most intensive daily migration flows take place between the neighbouring municipalities of the Osrednjeslovenska and Gorenjska statistical regions. The most intensive daily migration flows take place between the neighbouring municipalities of the Osrednjeslovenska and Gorenjska statistical regions. According to SURS data for 2022, there were 2372 persons in employment in municipality Vodice. Almost a fifth of them worked in municipality of residence, while more than 80% (1917) went to work in more than 70 Slovene municipalities and abroad.

The analysis of settlement characteristics was based on a comparison of aerial photographs from the period 1994–2005 and the building stock by individual settlements according to the year of construction. We found that the trend of population growth is consequently reflected in the expansion of settlement in the causal term. In the last 30 years, more than 50% of the entire building stock of settlements has been built in some areas, and the wider social infrastructure has changed considerably.

In the framework of interviews, we determined the causes of immigration into the area under consideration. One of the main objective reasons is the proximity of Ljubljana, in the correlation of good transport connections on the one hand, and the pleasant living environment offered by

the Municipality of Vodice, on the other. The financial factor, which has been more important in the past, has been decreasing in recent years; Real estate prices in "peripheral areas" do not lag far behind those in the capital. Among the subjective causes, "attachment to the place" (ancestors).

10. VIRI IN LITERATURA

Agović A., diplomsko delo – popis prebivalstva in centralnega registra z empirično analizo na ravni občin, september 2004

Arhitekturni biro, Arhim d.o.o., občinski podrobni prostorski načrt

Benkovič Krašovec M., Vloga majhnih občin pri razvoju slovenskega podeželja, 2006

Bohinc Niculović M., Spreminjanje namenske rabe prostora s primerjavo podatkov občinskih prostorskih aktov na primeru občin Šenčur in Vodice, september 2015

Boldin D., Jakoš, A., Uporaba geografskega informacijskega sistema pri predlogu novih občin Slovenije, COBIS, 1992

Brnot N., Med delovno aktivnimi osebami je bilo v letu 2014 več kot polovica medobčinskih delovnih migrantov, april 2015

Čuk R., Hrvatini M., Jančar K., Kemperl M., Miško T., Ozimek J., Rozman L., Pediček Terseglav D., Polenšek T., Prosen S., Topole M., Šilc J., Zupanek K., Žebovec M., Bizjak M., Osolnik V., Petrič F., Sagadin M., Dediščina ljudi in krajev, Zbornik občine Vodice, 2020

Environmental migration portal, International Organization for Migration, 2023

FVO, predavanja – uvod v prostorsko načrtovanje, Saša Piano

Geodetska uprava RS, Poročilo o slovenskem nepremičninskem trgu za prvo polletje, oktober 2022

Geografski vestnik 76 - 2, 2004, str., 53 – 63

Hazler-Papič M., 2015, urbani izziv

Jakoš, A., Demografski potencial in projekcije prebivalstva Šaleške in Zgornje Savinjske doline, 2004

Jakoš A., Šašek Divjak M., Dimitrovska Andrews K., Strateški prostorski načrt Mestne občine Ljubljana – priloga 4, Demografske razmere, 2007

Jakoš A., Ljubljana – faze urbanega razvoja, Statistični urad, prebivalstvo, 2017

Jeraj G., Občinski podrobni prostorski načrt na kmetijskih zemljiščih brez spremembe namenske rabe za gradnjo kmetijskih objektov - kmetija Jeraj - dopolnjeni osnutek, avgust 2019

J. P. D., Naravni prirast prebivalstva v 2020 najnižji po letu 1945, DAMJAN BLOG, 2021

Kimovec L., Spreminjanje oskrbnih navad prebivalcev občine Vodice, 2019

Koražija N., Šuštar A. F., Janežič Ž., Šimnovec J., Gyergyek T., Barle M., Borovnica A., Merše T., Podgoršek M., Marenče C., Tavčar K., Logar M., Sodnik D., Žajdela G., Čuk R., Razvojni načrt za področje staranja in sožitja med generacijami v Občini Vodice??

Kotnik K., Demografske spremembe: oblikovalec nove "stare" družbe na primeru Mestne občine Velenje, Velenje 2019

Kotnik K., Demografska študija za Mestno občino Novo mesto, 2015

Kremenšek S., Industrializacija, urbanizacija in etnološki vidik, 1965/1966

Ministrstvo za naravne vire in prostor, GOV.si, Občinski prostorski akti, 24. 1. 2023

Ministrstvo za naravne vire in prostor, GOV.si, Sektor za strateški prostorski razvoj, 22. 3. 2023

Nared J., Repolusk P., Černič Istenič M., Trobec A., Zavodnik Lamovšek A., Drobne S., Drešar M., Barle M., Kokalj A., Šimnovec J., Bergant M., Madjar L., Gojčič M., Medved R., Resinovič M., Peršič U., Praznik Š., Demšar D., Grmek M., Boh B., Razvojni program občine Vodice, do leta 2031

Nared J., Repolusk P., Černič Istenič M., Trobec A., Zavodnik Lamovšek A., Drobne S., Foški M., Mrak G., Rozman U., Ercegović J., Korenč V., Krušec K., Turnšek V., Miklavčič T., Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja, Ljubljana 2019

Natek M., Tipi, rasti števila prebivalstva v osrednji Sloveniji v desetletju 1971—1981, Zbornik znanstvenih strokovnih člankov 19. zborovanja slovenskih geografov, Velenje, Geografski vestnik, Ljubljana, 1984

Oddelek za krajinsko arhitekturo Biotehniška fakulteta Univerza v Ljubljani, Krajina in prostorski razvoj Slovenije, zasnova, Ljubljana, junij 2002

Piano S., Gradivo – uvod v prostorsko načrtovanje, Fakulteta za varstvo okolja Velenje, 2022

PISO, Občinski prostorski načrt (OPN)

Razpotnik B., Prebivalstvo – metodološko pojasnilo, SURS, januar 2021

Rebernik D., Ljubljanska regija – razvojni trendi, problemi in možnosti, 2003

Rebernik D., Razvoj prebivalstva v ljubljanski regiji, 2004

Rebernik D., Sodobni urbanizacijski procesi: od suburbanizacije do reurbanizacije, Geografski vestnik, 2004

Statistični urad, popis prebivalstva 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002

SURS, 4. registrski popis prebivalstva v Sloveniji in hkrati 19. po vrsti, julij 2021

Svetic D., diplomsko delo - Suburbanizacija v ljubljanski regiji, 2006

Šircelj M. V., Osnove demografije in demografski razvoj Slovenije, 2020

Šuštar A. F., Janežič Ž., Peterlin M., Čuk R., Resman T., Sirc A., Špiletič A., Kosec A., Foški M., Mrak G., Rozman U., Projekt V6 -1731: Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Univerza v Ljubljani, 2019

UPORABNASTRAN, Kje so meje statističnih regij v Sloveniji? Osrednjeslovenska regija, Podravska regija, Savinjska regija, Gorenjska regija, jugovzhodna Slovenija, 15. 10. 2020, posodobljeno 4. 4. 2021

Urad RS za makro ekonomske analize in razvoj, Demografske spremembe ter njihove ekonomske in socialne posledice, maj 2016

Uršič M., Hočevar M., Protiurbanost kot način življenja, Fakulteta za družbene vede, knjižna zbirka Ost, 2007

Medmrežje 1: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2535/index.html> - e-učbenik – Geografija 1 (urbanizacija Slovenije)

Medmrežje 2: <https://eucbeniki.sio.si/geo9/2606/index.html> - e-učbenik – Poselitev v Sloveniji

Medmrežje 3: <https://www.vodice.si/objava/57396> - Občina Vodice, naselja

Medmrežje 4: <https://www.vodice.si/> - Občina Vodice, uradna stran

PRILOGE

Priloga 1.

Intervjuji - vprašanja PRISELJENIM

1. Pri kateri starosti ste se preselili, oziroma v katerem letu (leto selitve)?
2. Zakaj ste izbrali ravno občino Vodice in ne, katere druge?
3. Kaj vas je najbolj pritegnilo pri naselju oziroma na splošno v občini?
4. Ali ste prej živeli v hiši ali bloku? Bi morda želeli kdaj nazaj v blok?
5. Imate morda v bližnji prihodnosti, se ponovno seliti? (čez 1 leto ali več)
6. Kakšne so vaše dnevne migracije ter kam (katera regija, občina)?

Priloga 2.

Intervjuji - vprašanja ODSELJENIM

1. Pri kateri starosti ste se preselili, oziroma v katerem letu (leto selitve Starost)?
2. Zakaj ste se odselili, ter iz katerega naselja?
3. Ste živeli v hiši ali bloku, ter ste se selili v hišo ali blok?
4. Katere dnevne migracije ste opravljali?
5. Kakšni so razlogi za selitev (osebni, finančni, družinski ...)?
6. Ali ste kdaj razmišljali v ponovni selitvi nazaj?
7. Kaj vam je bilo všeč v občini Vodice/naselju?

Priloga 3.

Intervju s starejšo osebo

1. Ali ste kdaj razmišljali v selitvi drugam in ali vam ta kraj ustreza?
2. Kaj vam je bilo do sedaj najbolj všeč?
3. Ste morda opazili kakšne spremembe?
4. Ko ste bili mlajši, ste opravljali dnevne migracije in kam?

